

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY SŁOŃSK NA LATA 2023-2030

Autorzy opracowania:

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 opracowany został przez zespół specjalistów Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju, w składzie:

- Małgorzata Damięcka,
- Tomasz Michałowicz,
- Iwona Nowacka,
- Karol Pacholak,
- Irma Kuznetsova – kierownik projektu.

Zespół autorski wspierali pracownicy Urzędu Gminy w Słońsku oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

GMINA SŁOŃSK

Urząd Gminy w Słońsku
Ulica Sikorskiego 15
66-436 Słońsk

tel.: 95 757 22 71
e-mail: sekretariat@slonsk.pl

**WIELKOPOLSKA AKADEMIA
NAUKI I ROZWOJU
oraz
KRAJOWY INSTYTUT JAKOŚCI JOANNA
MICHAŁOWSKA**

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

ul. Grochowska 35
60-277 Poznań

tel.: 61 6 221 221
e-mail: info@wanir.edu.pl

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
1. WPROWADZENIE.....	5
2. DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI	6
3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	12
3.1. Wprowadzenie	12
3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna.....	12
3.3. Przyczyny degradacji obszaru	14
3.3.1. Sfera społeczna	14
3.3.2. Sfera gospodarcza	21
3.3.3. Sfera środowiskowa	23
3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	27
3.3.5. Sfera techniczna.....	31
3.4. Lokalne potencjały obszaru	35
3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	39
4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	41
5. CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	43
6. OPIS POWIĄZAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I GMINY	45
7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	53
7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	54
7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	70
8. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	74
8.1. Kompleksowość programu	74
8.2. Koncentracja programu	74
8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	74
8.3.1. Komplementarność problemowa.....	76
8.3.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	77
8.3.3. Komplementarność międzyokresowa	78

8.3.4. Komplementarność źródeł finansowania	78
8.3.5. Komplementarność przestrzenna.....	79
9. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	80
10. WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	82
10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.....	82
10.2. Koszty zarządzania	83
10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu	84
11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI.....	85
12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI89	
12.1. Monitoring programu.....	89
12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych	89
12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu	90
13. OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO	90
14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI 91	
15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI.....	91
16. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	92
16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	92
16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany	92
17. ZAŁĄCZNIKI	93
Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	93
Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna	93
Spis tabel.....	94
Spis rysunków.....	95

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **REWITALIZACJA** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Dotychczasowy proces rewitalizacji w Gminie Słońsk nie był prowadzony w oparciu o dokumenty tematyczne (Lokalny Program Rewitalizacji bądź Gminny Program Rewitalizacji). Gmina po raz pierwszy przystąpiła do procedury wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, a następnie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Słońsk na lata 2023-2030, został opracowany na podstawie *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485.)*.

Zmiana podejścia w temacie Lokalnych Programów Rewitalizacji oraz uchwalenie ustawy wpłynęło na kształtowanie się polityki związanej z rewitalizacją. Poprzednie programy rewitalizacyjne powstawały w oparciu o ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, natomiast obecne ustosunkowują się do ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Perspektywa unijna 2021-2027 dopuszcza realizację działań rewitalizacyjnych w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji do 2023 roku, natomiast od 2024 roku wymaganym dokumentem, na podstawie którego gmina posiada możliwość ubiegania się o dofinansowanie jest Gminny Program Rewitalizacji. Zmiana uwarunkowań legislacyjnych została także uwarunkowana potrzebą większej partycypacji społecznej wpływającej na wnikliwszą analizę problemów na określonym obszarze działania.

Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym zakresie, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodyce wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.

Coraz częściej działania rewitalizacyjne odznaczają **wieloaspektowy i zintegrowany charakter**. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla Gminy Słońsk zaawansowane narzędzie, które w sposób **ciągły, uporządkowany i spójny**, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobieganie realizacji zagrożeń.

By móc niniejszy program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się na każdym etapie dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wiczyści nieruchomości i podmioty zarządzające

nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; organy władzy publicznej oraz podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji zawiera szczegółowy opis procedury, która prowadzi do uchwalenia w gminie Gminnego Programu Rewitalizacji.

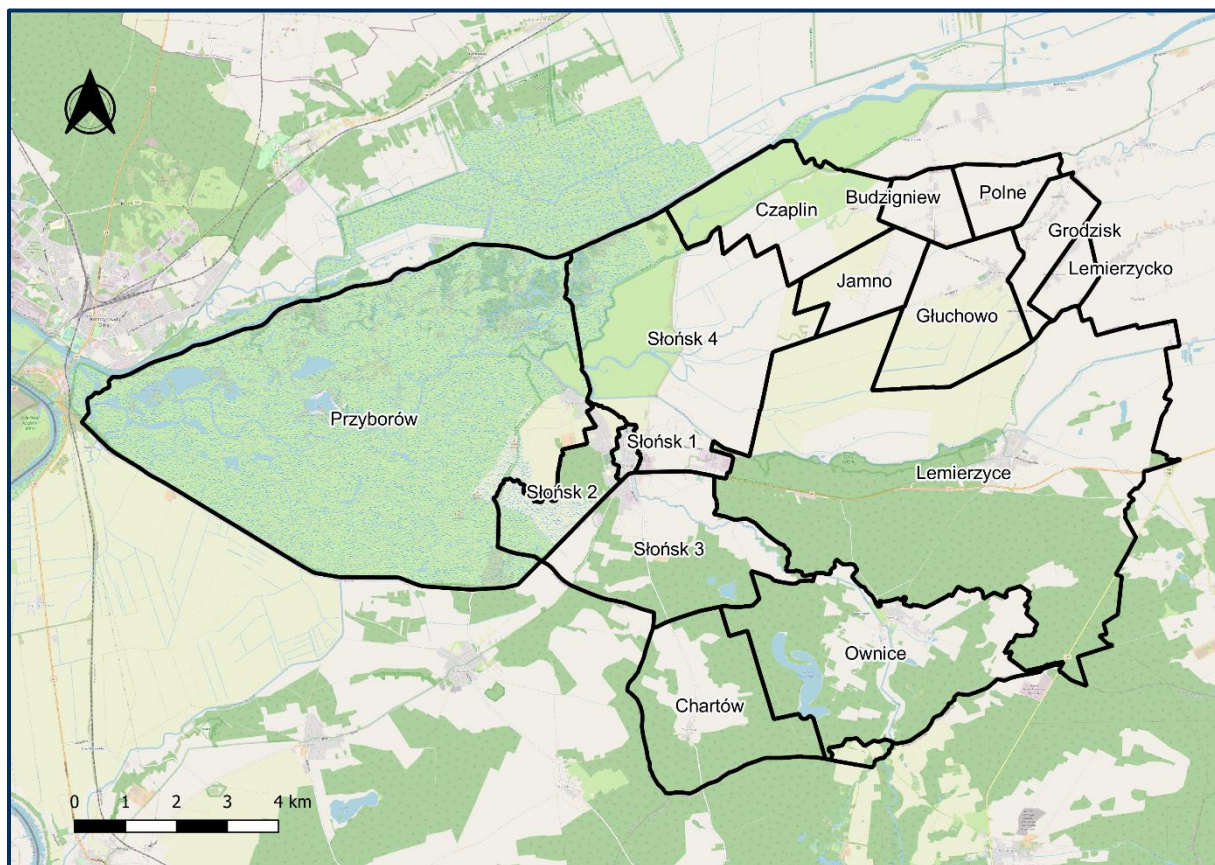
2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Podstawę prawną dla wyznaczonego w Gminie Słońsk obszaru rewitalizacji stanowi Uchwała nr XXXIV/250/2022 Rady Gminy Słońsk z dnia 11 maja 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk.

Zgodnie z metodyką prac przyjętą na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego, w pierwszej kolejności dokonano fragmentacji Gminy Słońsk na niepodzielne jednostki analityczne. W trakcie dokonywania podziału skorzystano z istniejącego już podziału administracyjnego, wyznaczając tym samym na obszarze Gminy 14 jednostek analitycznych odpowiadającym obowiązującemu podziałowi ewidencyjnemu: Budzigniew, Chartów, Jamno, Głuchowo, Grodzisk, Lemierzyce, Lemierzycko, Ownice, Polne, Przyborów oraz Słońsk (4 jednostki analityczne).

W przypadku miejscowości Słońsk, która skupia na swoim obszarze większość ludności Gminy dokonano podziału na 4 mniejsze jednostki: Słońsk 1, Słońsk 2, Słońsk 3, Słońsk 4, gdzie za granicę rozdzielającą przyjęto przebieg głównych ciągów komunikacyjnych oraz rzekę Łęcza.

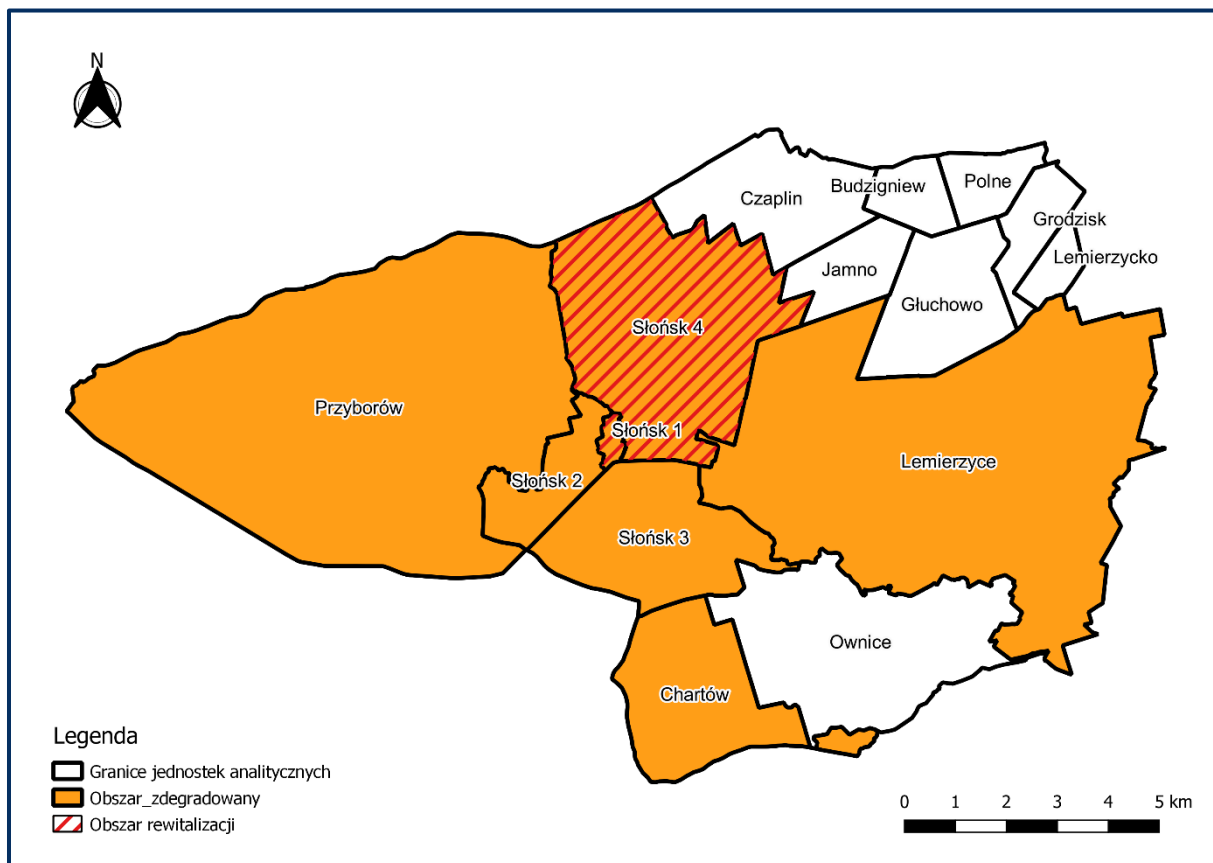
Rysunek 1. Jednostki analityczne wyznaczone na terenie gminy Słońsk.

Źródło: opracowanie własne.

Powyższy podział podyktowany został również spełnieniem kryterium ustawowego wyrażonego w art. 10 ust. 2 Ustawy o rewitalizacji, który brzmi: „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy”.

Rysunek 2. Podział miejscowości Słońsk na jednostki analityczne, spełniające wymóg ustawy z dnia 20/30.

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym kroku zebrano i obliczono dla tych jednostek wskaźniki opisujące sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Na ich podstawie wyznaczono wskaźniki syntetyczne, które posłużyły do określenia natężenia zjawisk kryzysowych dla każdej ze sfer. Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogły zostać jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej był niższy niż 0 oraz dla których zidentyfikowano nagromadzenie negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej z pozostałych sfer. Poniższa tabela przedstawia jednostki analityczne, które spełniały powyższe kryteria wraz z wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej oraz oznaczeniem występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej (gdzie „-” oznacza występowanie negatywnych zjawisk, a „+” ich brak). Były to jednostki: **Chartów, Lemierzyce, Lemierzycko, Przyborów, Słońsk 1, Słońsk 2, Słońsk 3, Słońsk 4.**

Tabela 1. Obszary zdegradowane na terenie gminy Słońsk, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

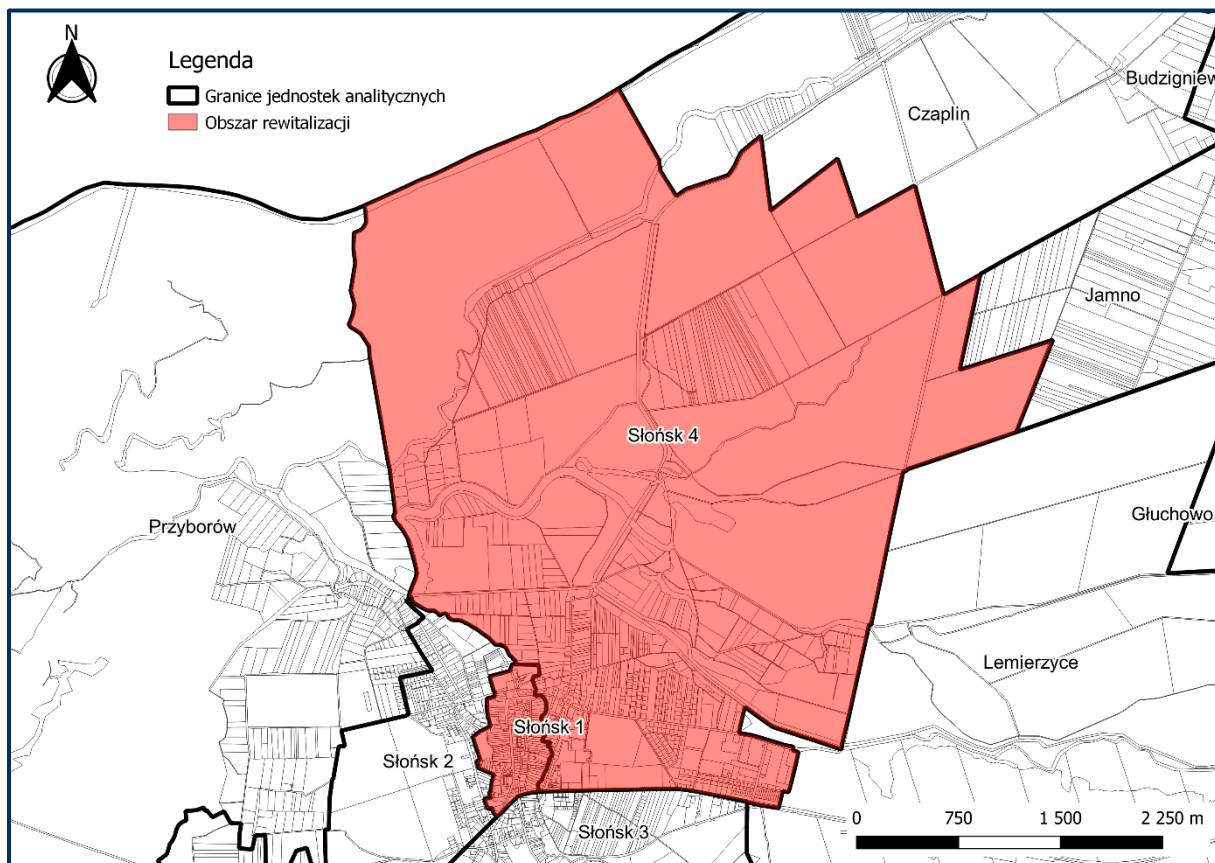
Jednostka analityczna	wskaźnik syntetyczny zjawisk w sferze społecznej	zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej	zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej	zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	zjawiska kryzysowe w sferze technicznej
Słońsk 4	-0,692	-	+	-	+
Przyborów	-0,318	-	+	+	+
Słońsk 1	-0,304	-	+	-	+
Słońsk 3	-0,217	-	+	-	+
Chartów	-0,201	+	-	+	+
Lemierzyce	-0,189	+	+	-	+
Słońsk 2	-0,105	-	+	-	+
Lemierzycko	-0,077	+	-	+	+

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Słońsk.

W konsekwencji dało to podstawę do zakwalifikowania ich do obszaru zdegradowanego o powierzchni 77,1% całej Gminy oraz 81,78% ludności. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. W związku z przekroczeniem dopuszczalnej liczby ludności i powierzchni obszaru niemożliwe było objęcie procesem rewitalizacji całego obszaru zdegradowanego. Dlatego należało podjąć działania na rzecz wyznaczenia obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zmagającego się z problemami w pozostałych sferach oraz będącego kluczowym dla rozwoju lokalnego.

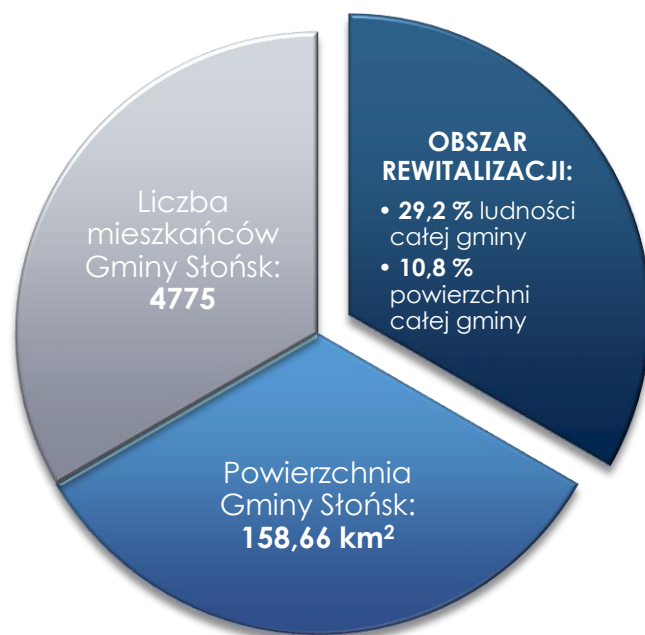
Z tego względu, jako obszar rewitalizacji w Gminie Słońsk wyznaczono jednostki analityczne **SŁOŃSK 1** oraz **SŁOŃSK 4**, obejmujące swym zasięgiem w obszarze SŁOŃSK 1: ul. 3 lutego, ul. Ciesielską, ul. Graniczną, ul. Małą, ul. Ogrodową, ul. Paderewskiego, ul. Plac Wolności, ul. Parkową, ul. Proszą, ul. Puszkina, ul. Rybacką, pl. Rynkowy, ul. Sikorskiego, pl. Zamkowy, ul. Zieloną; oraz w obszarze SŁOŃSK 4: ul. 3 lutego, ul. Chopina, ul. Jana Pawła II, ul. Jaśminową, ul. Kwiatową, ul. Miodową, ul. Poniatowskiego, ul. Radosną, ul. Stacji pomp, ul. Szpitalną, ul. Winną, ul. Wspólną.

Rysunek 3. Obszar rewitalizacji w gminie Słońsk.

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla gminy Słońsk.

Położenie obszarów SŁOŃSK 1 oraz SŁOŃSK 4 w centralnej części Gminy odgrywa kluczową rolę stanowiąc duży potencjał rozwojowy ze względu na liczne tereny zielone w postaci roślinności trawiastej, krzewiastej oraz upraw trwałych i rolnych, tereny leśne lub wodne. Dodatkowo obszar zielony wzbogacają Park Narodowy, Obszar Natura 2000, Park Krajobrazowy oraz korytarz ekologiczny. W obszarze Słońsk 1 oraz częściowo Słońsk 4 zaspokajane są potrzeby usługowe, oświatowe oraz zarobkowe mieszkańców.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymogi formalne określone w ustawie o rewitalizacji: jego powierzchnia stanowi 10,8% (17,135 km²) powierzchni całej Gminy i jest zamieszkiwany przez 29,2% (1396 osób) ludności Gminy.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy **wyznaczonego obszaru rewitalizacji SŁOŃSK 1 oraz SŁOŃSK 4**, obejmującego swym zasięgiem w obszarze SŁOŃSK 1: ul. 3 lutego, ul. Ciesielską, ul. Graniczną, ul. Małą, ul. Ogrodową, ul. Paderewskiego, ul. Plac Wolności, ul. Parkową, ul. Prostą, ul. Puszkina, ul. Rybacką, pl. Rynkowy, ul. Sikorskiego, pl. Zamkowy, ul. Zieloną; oraz w obszarze SŁOŃSK 4: ul. 3 lutego, ul. Chopina, ul. Jana Pawła II, ul. Jaśminową, ul. Kwiatową, ul. Miodową, ul. Poniatowskiego, ul. Radosną, ul. Stacji pomp, ul. Szpitalną, ul. Winną, ul. Wspólną.

Celem diagnozy szczegółowej **jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

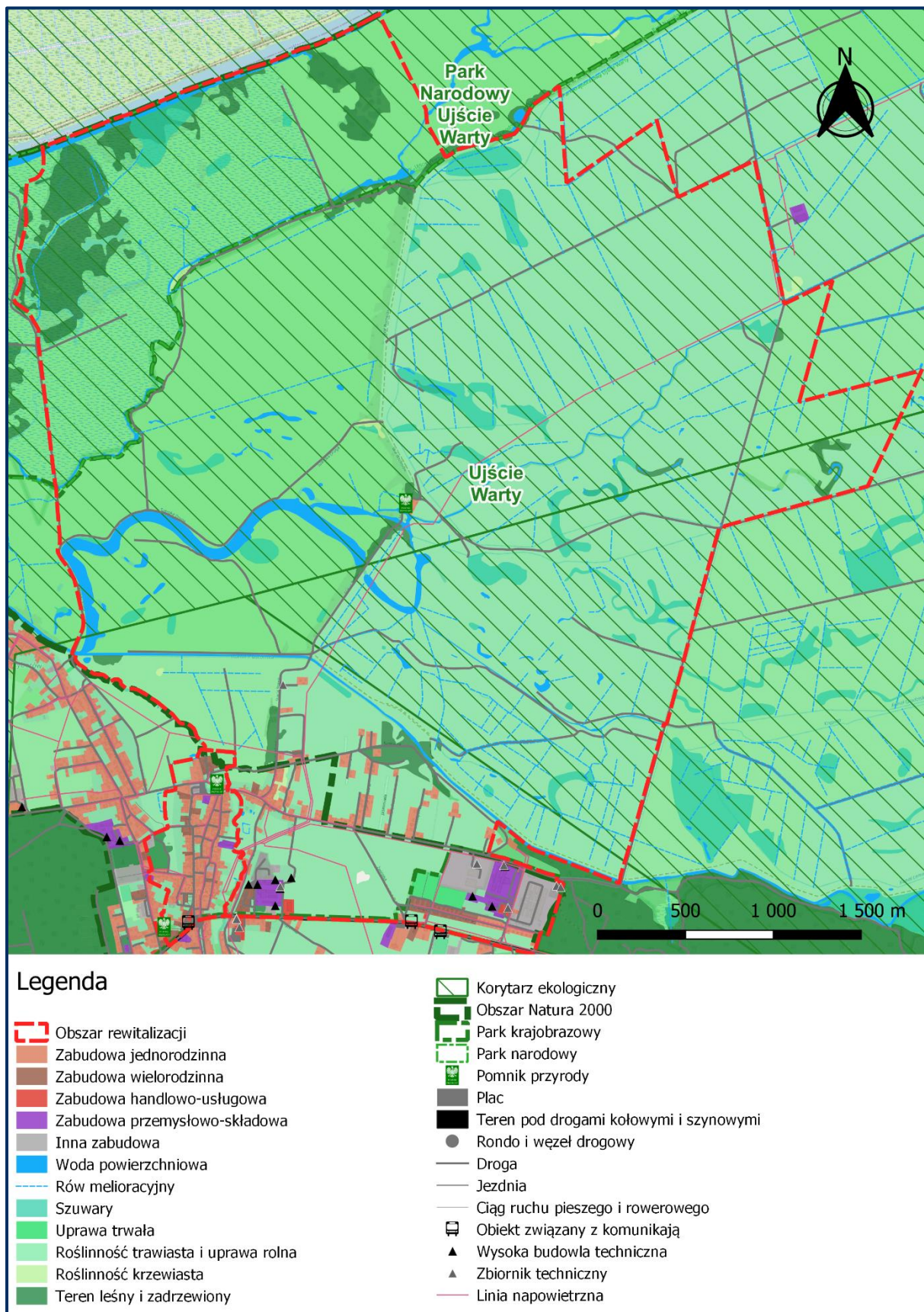
Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano szeroko rozumiane metody diagnostyczne (w tym wywiady, dyskusje, rozmowy, ankiety, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Wyznaczony w Gminie Słońsk obszar rewitalizacji określić należy jako teren wielofunkcyjny. Jego położenie w centralnej części Gminy determinuje charakter struktury przestrzenno-funkcjonalnej, który zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Słońsk pełni funkcję terenu posiadającego **duży potencjał rozwojowy w zakresie walorów przyrodniczych**.

Obszar podlegający rewitalizacji posiada znaczącą ilość terenów w bliskim zasięgu cieków wodnych i rowów melioracyjnych oraz rozbudowane zaplecze **walorów przyrodniczych**.

Rysunek 4. Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się takie instytucje publiczne i usługi jak Muzeum Martyrologii, ruiny Zamku Joannitów, Oddział Zewnętrzny Zakładu Karnego Gorzów Wielkopolski, sklepy, 3 apteki, pensjonat oraz Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej.

Większość terenów zielonych na analizowanym obszarze jest ogólnodostępna. Najistotniejszym elementem znajdującym się w granicach omawianego terenu jest Park Narodowy Ujście Warty, Park Krajobrazowy „Ujście Warty”, obszary Natura 2000 „Ujście Warty” oraz korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym.

Istotnym elementem występującym na rewitalizowanym obszarze wpływającym na jakość przestrzeni jest Oddział Zewnętrzny w Słońsku Zakładu Karnego Gorzów Wielkopolski.

Zakłady produkcyjne występujące na terenie Gminy to niewielkie zakłady przemysłowe o niezbyt dużym stopniu szkodliwości dla środowiska naturalnego. Zabudowa przemysłowo-magazynowa występuje w niewielkiej ilości, tak jak w przypadku zabudowy handlowo-usługowej.

Zabudową historyczną, jaka występuje na terenie obszaru Słońsk 1, są ruiny Zamku Joannitów. Pałac zbudowano na wzór amsterdamskiego pałacu holenderskiego księcia, który zaprojektowali Jacob van Campen i Pieter Post. Założenie otrzymało plan kwadratu z budynkiem mieszkalnym we wschodniej części i dziedzińcem otoczonym niskim murem. Całość otoczono fosą, a na osi powstał ogród. W XIX wieku w zamku utworzono muzeum i archiwum zakonu joannitów. Po 1945 r. w obiekcie funkcjonował dom kultury, natomiast w 1970 r. został opuszczony. Rok 1975 zanotowany został jako rok, w którym zamek został podpalony, po czym nie został odrestaurowany. Aktualnie trwają prace zabezpieczające zabytek.

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

Wyznaczony obszar rewitalizacji, na który składają się podobszary rewitalizacji Słońsk 1 oraz Słońsk 4, został wyznaczony m.in. na podstawie nagromadzenia występowania problemów społecznych w danej jednostce analitycznej. Wśród negatywnych zjawisk zidentyfikowanych w sferze społecznej podczas analizy wskaźnikowej służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, zidentyfikowano występowanie następujących problemów:

- w podobszarze Słońsk 1: **bezrobocie, ubóstwo, przestępczość oraz niski kapitał ludzki i aktywność społeczna;**

- w podobszarze Słońsk 4: **bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, nagromadzenie osób ze szczególnymi potrzebami oraz niski kapitał ludzki i aktywność społeczna.**

Przyczyny degradacji sfery społecznej w obu podobszarach rewitalizacji są bardzo zbliżone, jednak skala poszczególnych zjawisk jest różna. Zestawienie wartości zbadanych

wskaźników dla podobszaru Stońsk 1 oraz Stońsk 4, a także uśredniona wartość wskaźnika dla całej Gminy Stońsk, przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 2. Analiza wskaźników w sferze społecznej.

Zjawisko	Nazwa wskaźnika	Wartość dla podobszaru Stońsk 1	Wartość dla podobszaru Stońsk 4	Wartość średnia dla Gminy
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	1,48	1,60	1,48
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	21,2%	55,6%	21,7%
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	0,5%	1,4%	0,7%
UBÓSTWO	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	19,2%	10,2%	13,4%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	0,2%	0,0%	0,02%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	4,5%	0,0%	0,6%
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej	1 798,62	2 479,68	2195,92
PRZESTĘPCZOŚĆ	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	8,25	15,65	6,15
	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	7,17	14,23	5,51
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwalej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	1,1%	3,8%	1,9%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwalej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	26,3%	49,1%	30,2%
KAPITAŁ LUDZKI	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	18,6%	19,4%	19,7%
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,74	26,89	25,84
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	18,6%	17,1%	16,2%
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,30	0,39	0,29
	Liczba kół gospodyń wiejskich na 100 mieszkańców	0,0	0,0	0,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Stońsku, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stońsku, Komendy Powiatowej Policji w Sulęciniu oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Sulęciniu.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Sulęciniu, obszar rewitalizacji zamieszkiwało w 2020 roku 21 mieszkańców będących zarejestrowanymi osobami bezrobotnymi. Więcej osób bezrobotnych (16) zamieszkiwało w centrum Stońska (Stońsk

1), jednak w przeliczeniu na 100 mieszkańców problem ten bardziej uwidacznia się w jednostce Słońsk 4. Co więcej, jednostka Słońsk 4 odznacza się znacznym udziałem osób długotrwale bezrobotnych, zarówno w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych, jak i w stosunku do mieszkańców w wieku produkcyjnym. Bezrobotni pozostający bez pracy ponad 12 miesięcy, ze względu na brak stałych dochodów często doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia skutkujący brakiem możliwości zaspokajania określonych potrzeb, może prowadzić do problemów zdrowotnych, w tym psychicznych, a także do marginalizacji społecznej osób bezrobotnych. Często dochodzi do pojawiania się i nasilania zjawisk patologicznych, oddziałujących nie tylko na osobę bezrobotną, ale także na jej najbliższe otoczenie, w szczególności rodzinę. Duża część osób bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji stanowią osoby posiadające wykształcenie podstawowe, nieposiadające zawodu czy wykształcenia wyższego. Nieposiadanie odpowiednich kwalifikacji jest niewątpliwie przeszkodą w znalezieniu zatrudnienia, jednak dużym problemem jest również brak chęci do podjęcia jakiejkolwiek pracy, bądź pozyskiwanie dochodów z nielegalnych źródeł. Problem bezrobocia ma negatywne konsekwencje nie tylko dla osoby bezrobotnej, ale również tkanki społecznej, w tym przede wszystkim rodziny i najbliższego otoczenia osoby dotkniętej tym problemem.

W granicach obszaru rewitalizacji w 2020 roku 11 osób korzystało z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Większa skala tego problemu zauważalna była w podobszarze Słońsk 1, z uwagi na większą liczbę osób dotkniętych ubóstwem. Z kolei w podobszarze Słońsk 4, rodziny korzystające z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa otrzymywały średnio wyższe zasiłki, co wiązało się z gorszą sytuacją materialną tych osób. Rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem ubóstwa, często mierzą się z wykluczeniem społecznym, problemami zdrowotnymi (w tym psychicznymi) oraz ogólną niezaradnością życiową. Ubóstwo, najczęściej powodowane długotrwałym pozostawaniem bez pracy, może prowadzić do zaniżania samooceny, a w skrajnych przypadkach do depresji, popadania w nałogi i podejmowania zachowań niezgodnych z prawem i normami społecznymi (zachowań patologicznych).

W granicach obszaru rewitalizacji notuje się również wysoki poziom przestępczości. Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest w obu podobszarach rewitalizacji wyższa niż średnia dla całej Gminy, jednak zdecydowanie negatywnie na tym tle odznacza się podobszar Słońsk 4. W całym Słońsku w 2020 roku stwierdzono aż 29 z 39 przestępstw, które miały miejsce na terenie Gminy Słońsk.

W tym miejscu warto również wspomnieć o stwierdzonych na podobszarze rewitalizacji Słońsk 1 aktach wandalizmu. Najczęściej są one spowodowane przez młodzież, która chce rozładować swoje emocje bądź znajduje się pod wpływem substancji odurzających. Do dewastacji obiektów i przestrzeni publicznych dochodzi najczęściej w parku wiejskim w Słońsku, przy stadionie, placu przy ruinach Zamku Joannitów oraz na terenach rekreacyjnych. Przyczyn takich zjawisk należy dopatrywać się m.in.: w braku miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego przez młodzież, gdzie można rozładować emocje i stres w sposób akceptowalny społecznie, braku zorganizowanych zajęć dla tej grupy wiekowej, problemach rodzinnych, ale również w nieegzekwowaniu kar za niszczenie mienia publicznego, pomimo istniejącego monitoringu.

Rysunek 5. Przykłady aktów wandalizmu na obszarze rewitalizacji: graffiti na jednym z murów przy ul. Parkowej oraz w parku przy ul. Lipowej w Słońsku.

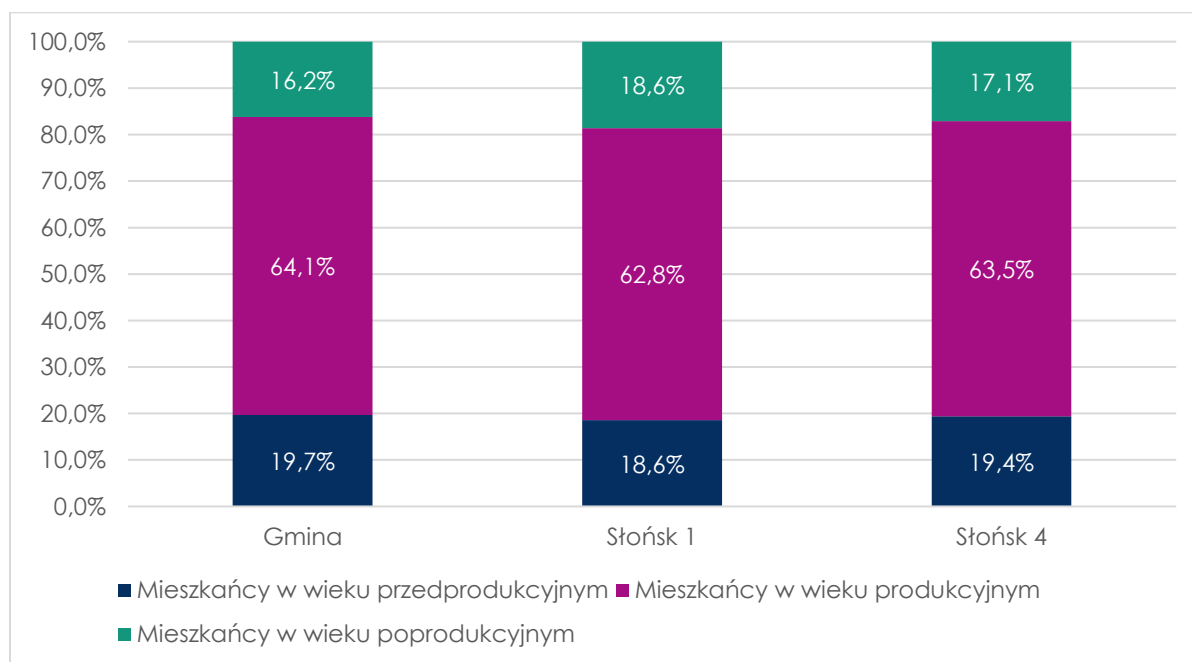
Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 29.09.2022 r.

W granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 4 zamieszkuje stosunkowo dużo osób ze szczególnymi potrzebami. Są to przede wszystkim osoby z długotrwałą lub ciężką chorobą, a także osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami: zarówno ruchową jak i intelektualną. Osobami ze szczególnymi potrzebami mogą być również inni mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby starsze, które często mają trudności z poruszaniem się czy realizacją codziennych czynności i aktywności. Osoby takie narażone są na marginalizację i wykluczenie społeczne, co dodatkowo potęguje niedostosowanie przestrzeni publicznych do ich potrzeb.

Kapitał społeczny to obszerne pojęcie z pogranicza socjologii i ekonomii, które dotyczy całości stosunków społecznych w obrębie danej zbiorowości, umożliwiających w przyszłości nawiązywanie innych konstruktywnych relacji społecznych. W kontekście samorządu nie sposób mówić o kapitale społecznym w oderwaniu od kwestii tendencji

demograficznych, zmian w poszczególnych grupach ekonomicznych oraz zastępowalności pokoleń na rynku pracy. Na problemy związane z niskim kapitałem społecznym w obszarze rewitalizacji składają się niski udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) w połączeniu z wysokim udziałem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (seniorów). Struktura ekonomicznych grup wiekowych dla średniej Gminy Słońsk oraz podobszarów rewitalizacji Słońsk 1 oraz Słońsk 4 obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 6. Struktura wiekowa mieszkańców podobszarów rewitalizacji w stosunku do średniej Gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Słońsku.

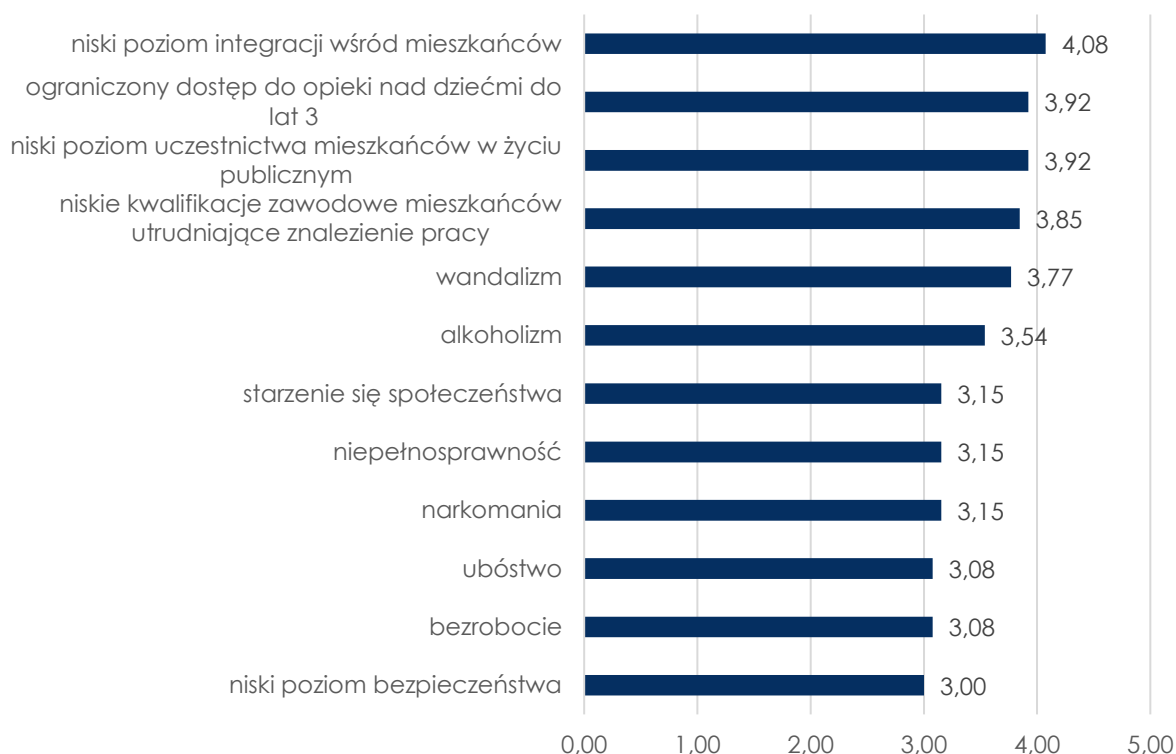
Tendencje demograficzne we wszystkich analizowanych przypadkach są dość zbliżone. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym wskazuje na potencjał społeczny obszaru – dzieci i młodzież po osiągnięciu pełnoletniości oraz wykształcenia, będą stanowiły siłę napędową gospodarki lokalnej. Pozytywnie kształtuje się również udział mieszkańców w wieku produkcyjnym, którzy obecnie stanowią największy wkład w finanse budżetu Gminy spośród wszystkich grup wiekowych. Największe zróżnicowanie widoczne jest natomiast w grupie osób w wieku poprodukcyjnym – seniorzy stanowią 16,2% ludności Gminy Słońsk, jednak w podobszarach rewitalizacji jest to odpowiednio 18,6% (Słońsk 1) oraz 17,7% (Słońsk 4). Wyższy udział w stosunku do średniej Gminy wraz z analizą tendencji przyrostu tej grupy w ostatnich latach działa tutaj na niekorzyść, świadcząc o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. Seniorzy stanowią rzecz jasną istotną część mieszkańców każdej jednostki, przede wszystkim z uwagi na swoje doświadczenie życiowe, a także kultywowanie lokalnych zwyczajów i tradycji. Z drugiej jednak strony, starsze pokolenie jest często marginalizowane, osamotnione i wykluczone z życia społecznego. W ostatnich latach zauważane są trendy zmieniające sytuację seniorów – grupa ta staje się coraz bardziej aktywna, chętna do podejmowania działań integracyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, a nawet sportowych. Aby jednak starsi mieszkańcy mieli możliwość aktywizacji, niezbędne jest odpowiednie zagospodarowanie

przestrzeni i miejsc przyjaznym seniorom. Niewątpliwie stanowi to wyzwanie dla obszaru rewitalizacji, w granicach którego nie występują tego rodzaju obiekty.

Zidentyfikowanym problemem na obu podobszarach rewitalizacji, w oparciu głównie o opinię mieszkańców obecnych na warsztatach rewitalizacyjnych, jest niska aktywność mieszkańców nie tylko Słońska, ale i całej Gminy. Poza czterema organizacjami pozarządowymi prężnie działającymi na obszarze rewitalizacji, brak jest innych zorganizowanych lub niezorganizowanych grup mieszkańców, którzy wychodzą z inicjatywami oddolnymi czy organizują spotkania, wydarzenia kulturalne, sportowe czy rekreacyjne dla lokalnej społeczności. Na terenie Słońska zdecydowanie brakuje liderów lokalnych, a nawet jeśli mieszkańcy wykazują taki potencjał – brak im wiedzy i doświadczenia na temat angażowania określonych grup mieszkańców w różnorodne aktywności. Ponadto, wpływ na niską aktywność społeczną ma również niedobór miejsc, które stanowiłyby potencjał do spotkań dla zorganizowanych i niezorganizowanych grup mieszkańców.

Potwierdzenie występowania problemów w sferze społecznej w granicach obszaru rewitalizacji stanowią wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę (w skali od 1 – najmniej istotne do 5 – najbardziej istotne) istotności problemów występujących zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Wśród najistotniejszych problemów w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji, ankietowani wskazali niski poziom integracji wśród mieszkańców, ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3, a także niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Jako jedne z bardziej znaczących problemów wskazywano również trudności w znalezieniu pracy, wandalizm czy uzależnienia od alkoholu i narkotyków. Problemy społeczne zidentyfikowane przez mieszkańców w hierarchii ich istotności zaprezentowane są na poniższym wykresie.

Rysunek 7. Natężenie istotności problemów społecznych w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Podsumowując, główne problemy występujące w **sferze społecznej** w granicach podobszaru rewitalizacji **Stońsk 1** to:

- wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego,
- ubóstwo i związana z nim wykluczenie społeczne, problemy zdrowotne (w tym psychiczne) oraz ogólna niezaradność życiowa,
- wysoki poziom przestępczości wpływający na spadek poczucia bezpieczeństwa,
- niski poziom kapitału ludzkiego,
- niewielka aktywność społeczna, w tym brak liderów lokalnych,
- niedostateczna liczba miejsc integracji i spędzania czasu wolnego.

Główne problemy w **sferze społecznej** zidentyfikowane na podobszarze rewitalizacji **Stońsk 4** to:

- wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego,
- ubóstwo i związana z nim wykluczenie społeczne, problemy zdrowotne (w tym psychiczne) oraz ogólna niezaradność życiowa,
- wysoki poziom przestępczości wpływający na spadek poczucia bezpieczeństwa,
- duży udział mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami w odniesieniu do niedostosowanej do ich potrzeb infrastruktury,
- niski poziom kapitału ludzkiego,
- niewielka aktywność społeczna, w tym brak liderów lokalnych,
- akty wandalizmu i niszczenia przestrzeni publicznej,
- niedostateczna liczba miejsc integracji i spędzania czasu wolnego.

3.3.2. Sfera gospodarcza

W obu podobszarach rewitalizacji (Śtońsk 1 i Śtońsk 4) stwierdzono występowanie problemów w sferze gospodarczej. Jednym z takich problemów jest bez wątpienia wysoki udział osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, który to jako problem przenikający zarówno sferę społeczną jak i gospodarczą, został szerzej omówiony w poprzednim rozdziale. Drugi zidentyfikowany problem dotyczy aktywności gospodarczej, a konkretniej jej powolnemu zanikowi na omawianych podobszarach.

Śtońsk z uwagi na swój dawny miejski charakter, skupia większość przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, w szczególności działalność usługową, którzy zarejestrowali swoje firmy na terenie Gminy Śtońsk. Mimo stosunkowo dużej liczby przedsiębiorstw funkcjonujących w Śtońsku – 152 (najwięcej w podobszarze Śtońsk 1 – 56), w 2020 roku zanotowano nasilone zjawisko wyrejestrowywania działalności gospodarczych, przy czym problem ten był zdecydowanie większy w jednostce Śtońsk 4. Dodatkowo, wspomniany podobszar charakteryzuje się najniższą liczbą podmiotów gospodarczych ogółem wśród jednostek analitycznych wyznaczonych na obszarze Śtońska.

Część lokalnych przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze rewitalizacji odznacza się słabą kondycją. Wiele lokali pozostaje pustych, przez co z upływem czasu niszczeją i nie są atrakcyjne dla potencjalnych nowych najemców lub nabywców.

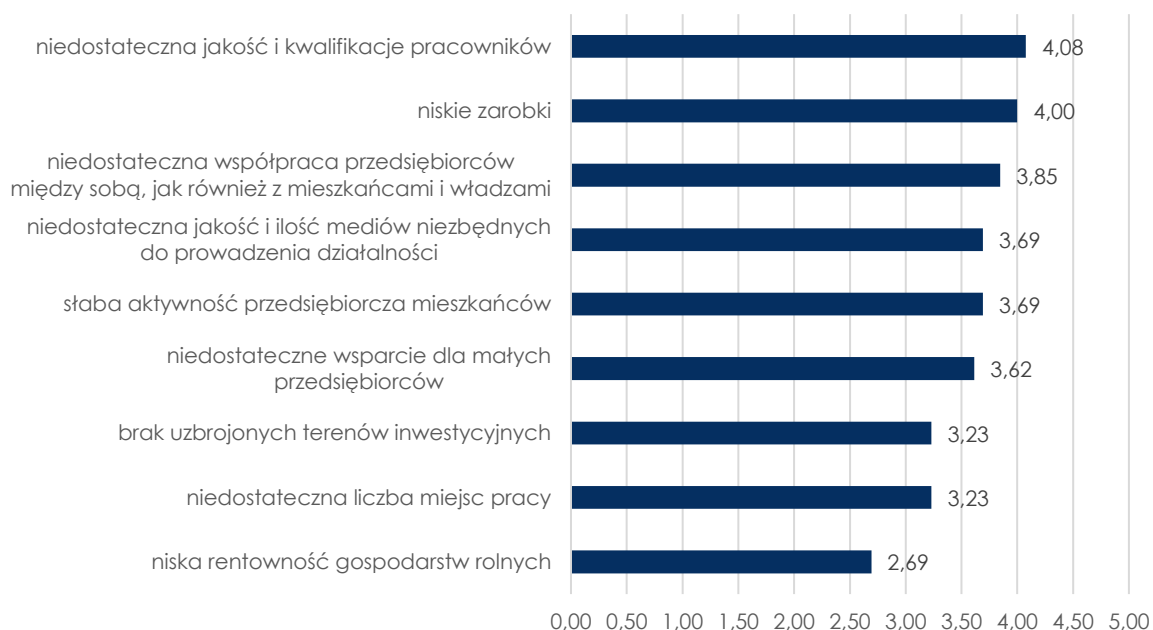
Według uczestników warsztatów rewitalizacyjnych, zdecydowanie widoczny jest niedostatek lokali usługowych, szczególnie gastronomicznych, dostosowanych do potrzeb i wymagań lokalnej społeczności. Jest to również problem w kontekście atrakcyjności turystycznej Śtońska. Oferta gastronomiczna jest zdecydowanie zbyt wąska. To co również istotne, na obszarze Śtońska obserwuje się także niewystarczającą dostępność bazy noclegowej. Rozlewiska przy ujściu Warty wraz z całym Parkiem Narodowym „Ujście Warty” są obszarem chętnie odwiedzanym przez turystów i ornitologów. W najpopularniejszych serwisach oferujących zakwaterowanie trudno znaleźć jednak możliwość noclegu w samym Śtońsku, poza dwoma miejscami. To z kolei dowodzi kolejnego problemu występującego wśród lokalnych usługodawców – brak inwestycji w marketing i reklamę swoich usług, co znacznie ogranicza możliwości promocyjne danego miejsca.

Na problemy w sferze gospodarczej, wpływające również na kondycję lokalnych przedsiębiorstw, wpływ mają także niskie zarobki mieszkańców. Z jednej strony, przedsiębiorcy nie osiągają satysfakcjonujących przychodów z prowadzonej działalności, często podnosząc ceny, pracownicy z kolei nie mogą liczyć na satysfakcjonujące wynagrodzenia. Z kolei zarabiający niewiele mieszkańcy nie są skłonni korzystać z coraz droższych usług oferowanych przez lokalne przedsiębiorstwa, ponieważ są zmuszeni zaspokoić tylko najpilniejsze potrzeby. Na tę sytuację niewątpliwie negatywny wpływ miała również pandemia Covid-19, panująca od 2020 roku, a także niestabilna sytuacja na rynku oraz inflacja w późniejszym czasie.

Ankietowani oceniający główne problemy w sferze gospodarczej występujące na obszarze rewitalizacji w skali od najmniej do najbardziej istotnych wskazali, że zdecydowanie najistotniejsze problemy to niedostateczna jakość i kwalifikacje

pracowników, a także niskie zarobki. Wysoce prawdopodobne, że jest to związane z niedostosowaniem wykształcenia potencjalnych pracowników do aktualnych wymogów i sytuacji na rynku pracy. Mieszkańcy wskazali również na dość ważny problem związany z niedostateczną współpracą przedsiębiorców zarówno między sobą, jak i między mieszkańcami i władzami samorządowymi. Zauważalna zatem jest potrzeba sieciowania podmiotów gospodarczych i ich kooperacja, co szczególnie powinno funkcjonować w branży turystycznej, na zasadzie polecenia turystom innych miejsc wartych odwiedzenia w Słońsku, ale również w Gminie. Ocena poszczególnych problemów w kategoriach istotności ich wpływu na gospodarkę, według ankietowanych, przedstawiona jest na poniższym wykresie.

Rysunek 8. Natężenie istotności problemów gospodarczych w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Główne problemy w sferze gospodarczej są takie same zarówno w granicach podobszaru Słońsk 1 jak i Słońsk 4, a należą do nich:

- niska aktywność lokalnych przedsiębiorstw,
- brak różnorodności oferowanych usług,
- brak promocji usług z zakresu turystyki i gastronomii,
- niskie zarobki,
- niewystarczająca współpraca przedsiębiorców między sobą oraz z mieszkańcami i władzami samorządowymi.

3.3.3. Sfera środowiskowa

Analiza wskaźnikowa służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk nie wykazała występowania problemów w obszarze środowiska. Badane było pokrycie budynków mieszkalnych oraz powierzchnia materiałów zawierających azbest. Faktem jest, że zarówno w podobszarze rewitalizacji Słońsk 1 jak i Słońsk 4, występują pokrycia dachowe zawierające włókna azbestowe, ale obszary te zawierają stosunkowo mniej azbestu niż w innych częściach Gminy.

Istotnym problemem w sferze środowiskowej zidentyfikowanym na obu podobszarach rewitalizacji jest częste **zaśmiecanie miejsc publicznych**. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Słońsk prowadzona jest w systemie zbiórki selektywnej. Za odbiór i wywóz odpadów odpowiadają Miejskie Zakłady Komunalne Sp. z o.o. Gmina Słońsk należy do Celowego Związku Gmin (CZG-12), skupionego wokół Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Długoszynie. Analizując dane dotyczące gospodarowania odpadami, zauważa się coroczny wzrost masy wytwarzanych odpadów komunalnych. Jednocześnie zwiększa się udział odpadów segregowanych, co jest pozytywnym zjawiskiem. Niestety nadal zdarzają się osoby, które mimo możliwości prawidłowego segregowania odpadów, także w oparciu o ogólnodostępny PSZOK (Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych), decydują się na zaśmiecanie miejsc publicznych. Najczęściej odpady stanowią opakowania po jedzeniu czy napojach (głównie napojach alkoholowych), ale także elementy odzieży czy zużyte urządzenia. Szczególnie zaśmiecanymi miejscami są w granicach podobszaru Słońsk 1: park wiejski przy ul. Lipowej w Słońsku, cmentarz ewangelicki, teren przy ruinach Zamku Joannitów, natomiast w granicach podobszaru Słońsk 4: miejsca nad ciekami wodnymi, głównie nad rzeką Postomią, a także miejsca przy zadrzewieniach, głównie wzdłuż dróg gruntowych.

Rysunek 9. Niezagospodarowane odpady zalegające na obszarze rewitalizacji.

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 29.09.2022 r.

Na żadnym z podobszarów rewitalizacji, jak i w całej Gminie Słońsk nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej jakości powietrza wchodzącej w sieć Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring jakości powietrza w województwie lubuskim prowadzony jest w oparciu o podział na trzy strefy: miasto Zielona Góra, miasto Gorzów Wielkopolski i strefa lubuska. Z uwagi na położenie Gminy Słońsk w strefie lubuskiej, a więc uśredniając jakość powietrza praktycznie w całym województwie poza największymi miastami, nie można określić konkretnej jakości powietrza na podobszarach rewitalizacji. Niemniej, według rocznej oceny jakości powietrza na terenie województwa lubuskiego w 2021 roku, w strefie lubuskiej nastąpiły przekroczenia poziomów jakości powietrza w odniesieniu do poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, a także poziomu celu długoterminowego ozonu, którego termin osiągnięcia wyznaczono na rok 2020, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz na ochronę roślin.

W gminach wiejskich, jaką jest Słońsk, największym zagrożeniem dla jakości powietrza jest tzw. niska emisja, definiowana jako emisja pyłów i gazów do atmosfery z emiterów nieprzekraczających 40 m wysokości. Pyły i gazy powstają w wyniku spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych. Największa emisja pochodzi z indywidualnych źródeł grzewczych. Są to w większości stare, wysokoemisyjne kotły. Wśród przyczyn zanieczyszczenia powietrza wskazać można m.in. złą jakość pieców oraz opału, w tym również wykorzystywanie do opału odpadów, zużytych mebli itp. Wykorzystanie złej jakości opału może wynikać z braku świadomości środowiskowej mieszkańców, jednak najczęściej jest to spowodowane czynnikami ekonomicznymi. Osoba, której nie stać na zaspokojenie podstawowych potrzeb, oszczędza na tym, co jest możliwe, m.in. właśnie na jakościowym opale. Ponadto zidentyfikowano problem w zakresie niewystarczającej efektywności energetycznej części budynków – zarówno publicznych, jak i prywatnych – co również wpływa na wzrost emisji. O ile inwestycje w termomodernizację budynków użyteczności publicznej są systematycznie realizowane, o tyle stan zaawansowania zabudowań prywatnych w tym zakresie jest bardzo zróżnicowany i uzależniony od rodzaju zabudowy oraz warunków ekonomicznych mieszkańców.

W długofalowej perspektywie, poprawa jakości powietrza może nastąpić w związku ze wzrostem energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych. W momencie opracowywania niniejszego dokumentu, rozpowszechnienie instalacji OZE na obszarze rewitalizacji jest znikome.

Istotnym problemem występującym w Gminie Słońsk, w tym częściowo na obszarze rewitalizacji, jest brak dostatecznego skanalizowania, szczególnie w zakresie sieci kanalizacji sanitarnej. Problem ten występuje szczególnie w podobszarze rewitalizacji Słońsk 4, gdzie gospodarstwa domowe położone m.in. ulicach Szpitalna oraz Stacja Pomp nie posiadają możliwości podłączenia się do zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Aby uporządkować gospodarkę ściekową w miejscach gdzie nie istnieją przesłanki do budowy sieci kanalizacyjnej (głównie ekonomiczne), należy zachęcać mieszkańców do zakładania przydomowych oczyszczalni ścieków, jednak również w tym zakresie często na przeszkodzie stają niewystarczające środki finansowe.

W przeprowadzonej ankiecie mieszkańcy Gminy Słońsk, w tym mieszkańcy podobszarów rewitalizacji wskazali, że wśród problemów środowiskowych występujących w granicach

obszaru rewitalizacji najistotniejsze są niska świadomość ekologiczna mieszkańców, niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, znaczna ilość dzikich wysypisk śmieci, a także zanieczyszczenie powietrza przez nieefektywne i przestarzałe systemy grzewcze. Ocenę pozostałych aspektów według ankietowanych przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 10. Natężenie istotności problemów środowiskowych w granicach obszaru rewitalizacji.

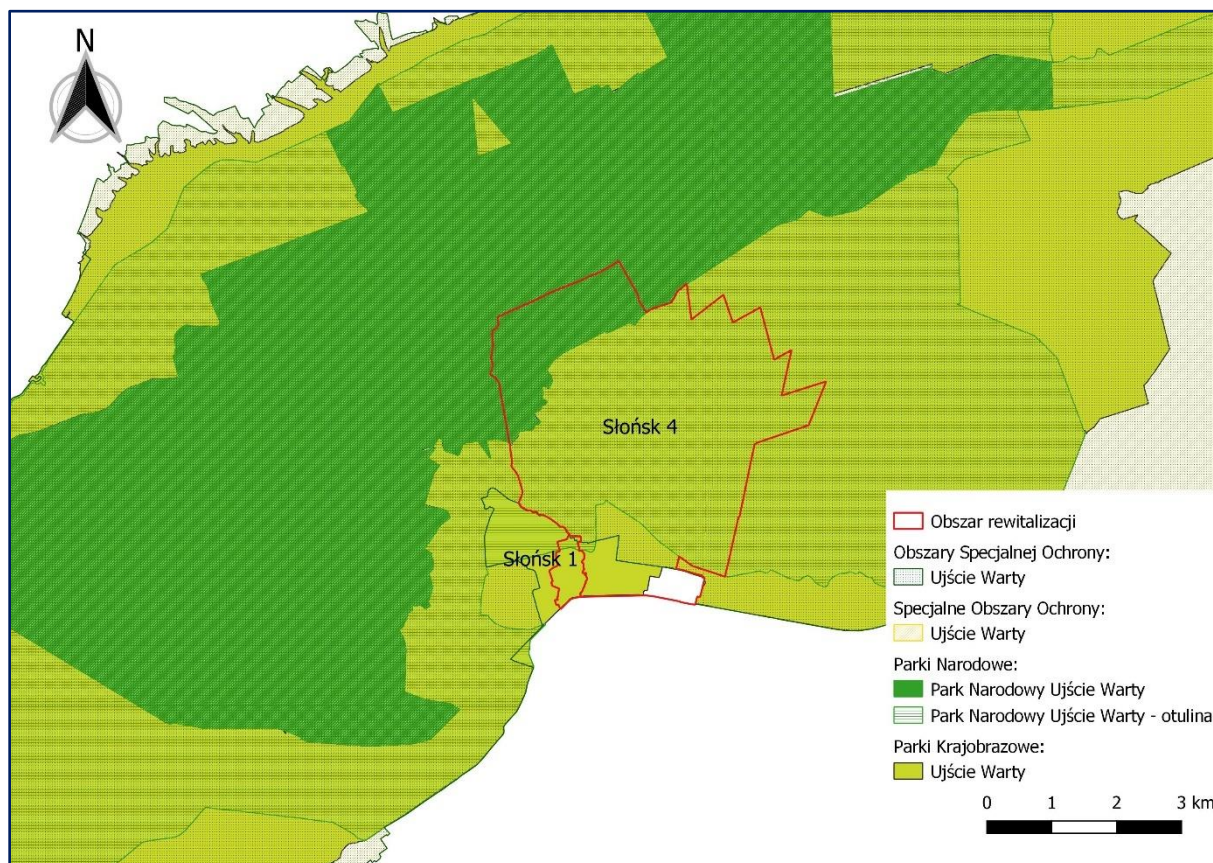

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Charakteryzując Słońsk, nie można nie wspomnieć o obszarach ochrony przyrody. Położenie w dolinie rzeki Warty, która jest ponadregionalnym korytarzem ekologicznym, wpływa na występowanie na terenie Gminy Słońsk wielu gatunków zwierząt, w tym ptactwa. W celu ochrony tych gatunków, a także ich siedlisk i szlaków migracyjnych, zdecydowana większość terenu Gminy objęta została obszarowymi formami ochrony przyrody, wśród których wyróżniamy przede wszystkim Park Narodowy „Ujście Warty”, Park Krajobrazowy „Ujście Warty”, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody oraz obszary mające znaczenie na szczeblu międzynarodowym - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ujście Warty”.

Spośród najistotniejszych form ochrony przyrody występujących w granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 1 można wyróżnić: otulinę Parku Narodowego „Ujście Warty” oraz Park Krajobrazowy „Ujście Warty”. Z kolei w granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 4 znajdują się m.in.: Park Narodowy „Ujście Warty” wraz z otuliną, Park Krajobrazowy „Ujście Warty”, obszary Natura 2000 (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ujście Warty oraz Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ujście Warty).

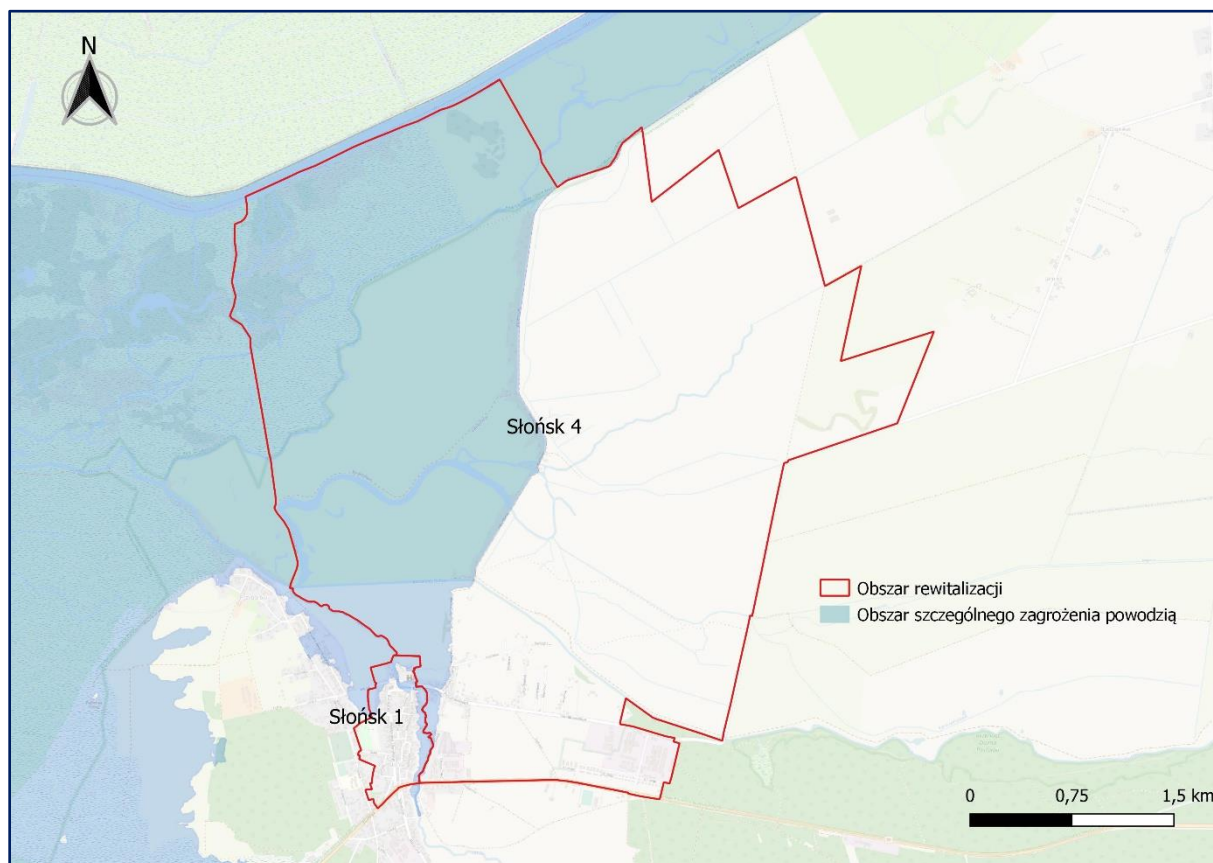
Rysunek 11. Położenie podobszarów rewitalizacji na tle najważniejszych obszarowych form ochrony przyrody.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ.

Duża część Gminy Słońsk (szczególnie od strony północnej) położona jest na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią. Największy obszar obejmuje północno-zachodnią część Gminy, w tym m.in. część miejscowości Słońsk i narażony jest na występowanie powodzi której prawdopodobieństwo jest średnie i wynosi raz na 100 lat oraz występowanie powodzi, której prawdopodobieństwo jest wysokie i wynosi raz na 10 lat. W granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 1 około 10% powierzchni leży w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (północny oraz wschodni fragment podobszaru), natomiast w granicach podobszaru Słońsk 4 jest to już około 40% (w zachodniej jego części).

Rysunek 12. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie.

Główne problemy w **sferze środowiskowej** występujące na obszarze rewitalizacji, zarówno w podobszarze Słońsk 1 jak i Słońsk 4:

- Zaśmiecanie miejsc publicznych odpadami komunalnymi,
- zły stan powietrza atmosferycznego, spowodowany głównie niską emisją,
- położenie obu podobszarów rewitalizacji w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna w analizie wskaźnikowej badana była w odniesieniu do ogólnodostępnych terenów zieleni (parków, zieleńców, skwerów) oraz dostępności do infrastruktury publicznej – obiektów infrastruktury sportowej oraz placów zabaw, w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę ogólnodostępne tereny zieleni urządzonej, w Słońsku znajduje się tylko jeden park – park wiejski przy ul. Lipowej. Teren ten znajduje się w granicach podobszaru

rewitalizacji Słońsk 1, z kolei w jednostce Słońsk 4 nie znajdują się żadne parki, zieleńce czy skwery. Przeliczając powierzchnię ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców, wskaźnik znacząco negatywnie odbiega od średniej gminnej zarówno w jednostce Słońsk 1, jak i Słońsk 4. Należy jednak wziąć pod uwagę, że mimo braku wystarczającej ilości terenów zieleni we wsi Słońsk, mieszkańcy mają możliwość zaspokajania swoich potrzeb rekreacyjnych w otoczeniu natury dzięki bliskości Parku Narodowego „Ujście Warty” wraz z jego otuliną.

Analizując dostępność infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (boisk, siłowni zewnętrznych, placów zabaw itp.) w przeliczeniu na 100 mieszkańców, zarówno podobszar Słońsk 1 jak i Słońsk 4 kształtuje się poniżej średniej dla całej Gminy. wynika z tego, że mieszkańcy innych jednostek mają stosunkowo lepszy dostęp do infrastruktury publicznej w tym zakresie niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Niedostatek miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego niesie za sobą szereg konsekwencji. Mieszkańcy, którzy mogą sobie na to pozwolić, szukają rozrywki i aktywności poza granicami Gminy, np. w pobliskim Kostrzynie nad Odrą. Z kolei część mieszkańców, szczególnie ludzie młodzi, znajdują sobie coraz to nowe aktywności, często niezgodne z prawem bądź przyjętymi normami społecznymi. Skutkuje to występowaniem aktów wandalizmu i niszczeniem mienia publicznego, a niekiedy również prywatnego.

Podczas warsztatów, ale również w trakcie wizji lokalnej przeprowadzonej we wrześniu 2022 r., stwierdzono również problemy w zakresie niskiej estetyki przestrzeni publicznej, które częściowo są skutkiem wandalizmu, a częściowo wynikają z wieloletnich zaniedbań i samoczynnego niszczenia infrastruktury. Zauważalnym problemem jest również niedostateczne dostosowanie przestrzeni wspólnej do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami czy rodziców z wózkami dziecięcymi. Widoczne jest to m.in. na chodnikach, które niekiedy są zbyt wąskie, wysokie bądź mają nierówną powierzchnię.

Rysunek 13. Stan przestrzeni publicznej w granicach obszaru rewitalizacji (od lewego górnego rogu: Plac Wolności, chodnik przy ul. Parkowej, mur przy ul. Parkowej).

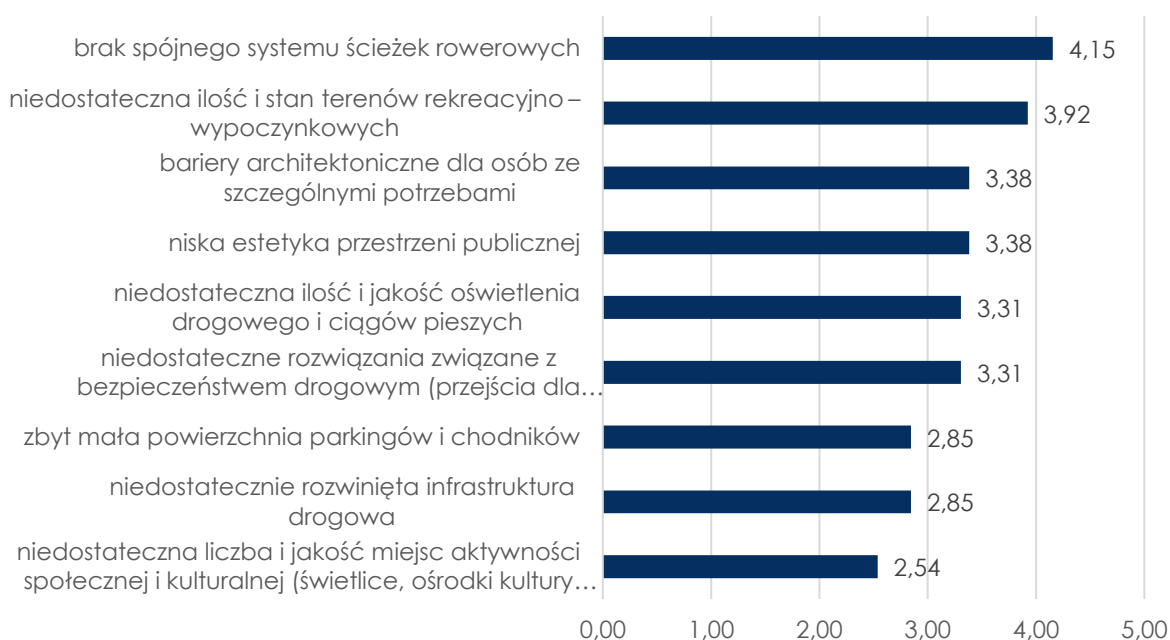
Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 29.09.2022 r.

Problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej zauważalne są również w okolicach Muzeum Martyrologii w Stońsku, niedaleko którego znajduje się istotny obiekt historyczny – tzw. Ściana Śmierci, czyli fragment muru po byłym obozie koncentracyjnym, przy którym rozstrzeliwani byli więźniowie w czasie II wojny światowej. Miejsce to znajduje się obecnie na terenie prywatnym, przez co nie ma możliwości dojścia do niego. Przejęcie części tego terenu umożliwiłoby budowę ścieżki prowadzącej z Muzeum do „Ściany Śmierci”.

W granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 4 (m.in. ul. Złota oraz osiedle Górka), występują problemy w zakresie niedostatecznego zagospodarowania przestrzeni publicznej. Problem ten nasili się w momencie wybudowania kolejnego wielorodzinnego budynku mieszkalnego – znacząco wzrośnie liczba mieszkańców jednostki, przy jednoczesnym braku terenów rekreacyjnych oraz elementów małej architektury w postaci ławek czy koszy na śmieci.

Ankietowani zapytani o rodzaj i skalę problemów występujących w obszarze rewitalizacji wskazali za najistotniejszy brak spójnego systemu ścieżek rowerowych, który mógłby stanowić duży potencjał rozwojowy w zakresie turystyki i rekreacji, ale również wpłynąć pozytywnie na powiązania komunikacyjne wewnątrz Gminy. Również bardzo istotny wydaje się być wskazany wcześniej problem niedostatecznej ilości i stanu terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, zarówno w podobszarze Słońsk 1 jak i Słońsk 4. Ocena istotności pozostałych problemów została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Rysunek 14. Natężenie istotności problemów przestrzenno-funkcjonalnych w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Podsumowując, główne problemy w **sferze przestrzenno-funkcjonalnej** występujące w granicach podobszaru rewitalizacji **Słońsk 1** to:

- niedostateczny dostęp do infrastruktury publicznej o charakterze wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym,
- brak dostosowania budynków i przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami,
- zła jakość infrastruktury drogowej, pieszej i rowerowej, skutkujące niskim poziomem bezpieczeństwa dla wszystkich użytkowników ruchu,
- niska estetyka przestrzeni publicznej,
- brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.

Najważniejsze problemy w **sferze funkcjonalno-przestrzennej** zidentyfikowane w podobszarze rewitalizacji **Śłońsk 4** to:

- niedostateczny dostęp do infrastruktury publicznej o charakterze wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym,
- brak dostosowania budynków i przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami,
- zła jakość infrastruktury drogowej, pieszej i rowerowej, skutkujące niskim poziomem bezpieczeństwa dla wszystkich użytkowników ruchu
- brak dostępu do części obiektów i miejsc pamięci związanych z kulturą i historią Śłońska,
- brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.

3.3.5. Sfera techniczna

Zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji problemy w sferze technicznej, dotyczą przede wszystkim degradacji budynków komunalnych oraz innych obiektów znajdujących się w przestrzeni podobszarów rewitalizacji Śłońsk 1 oraz Śłońsk 4.

Najwięcej obiektów komunalnych zlokalizowanych jest w granicach podobszaru rewitalizacji Śłońsk 1 (13). Spośród nich 4 wymagają generalnego remontu. W jednostce Śłońsk 4 problem nie jest tak istotny, ponieważ zlokalizowany jest tam 1 obiekt komunalny, który nie wymaga remontu. W złej kondycji znajdują się również budynki prywatne, zarówno wielorodzinne, jak i jednorodzinne oraz budynki gospodarcze. W trakcie wizji lokalnej szczególną uwagę zwróciły budynki położone przy ul. Granicznej w Śłońsku (podobszar Śłońsk 1), gdzie zaobserwowano występowanie wielu pustostanów i dużą degradację tkanki urbanistycznej, co zdecydowanie negatywnie wpływa na estetykę i odbiór jednej z głównych ulic w miejscowości.

Rysunek 15. Stan techniczny wybranych budynków w podobszarze rewitalizacji Słońsk 1 (od lewego górnego rogu: ul. Parkowa, ul. Graniczna, Plac Wolności, ul. Graniczna).

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 29.09.2022 r.

Nagromadzenie obiektów znajdujących się w złym stanie technicznym widoczne jest szczególnie w północnej części podobszaru Słońsk 1. Miejsce o dużym potencjale, jakim jest Plac Wolności w Słońsku, okolice Kościoła Parafialnego, zabytkowe budynki szachulcowe przylegające do plebanii czy ruiny Zamku Joannitów wraz z otoczeniem, jest niewykorzystywane z uwagi na degradację poszczególnych obiektów. Zły stan techniczny jest najbardziej widoczny w przypadku ruin Zamku Joannitów, które stanowią obiekt zabytkowy. Gmina Słońsk podjęła jednak kroki w celu zabezpieczenia i zagospodarowania tego charakterystycznego obiektu historycznego oraz jego najbliższego otoczenia. Pilnego remontu i zabezpieczenia wymaga również budynek szachulcowy znajdujący się na tyłach placu przy Kościele Parafialnym, w którym znajduje się wystawa pamiątek regionalnych. Budynek wymaga remontu generalnego, zarówno w zakresie zabezpieczenia przed oddziaływaniem czynników atmosferycznych, jak i w zakresie instalacji elektrycznej i pozostałej, która zagraża bezpieczeństwu odwiedzających. Podczas wizji lokalnej oraz warsztatów rewitalizacyjnych zgłoszono również uszkodzenie dachu i podłogi we wspomnianym obiekcie.

Plac Wolności w Słońsku od ruin Zamku Joannitów rozdziela rzeka Łęczna (zwana również Lenka). Przejście z jednej strony na drugą stanowi drewniany most, który nie jest

przystosowany do ruchu kołowego. Dodatkowo zły stan techniczny mostu stwarza również niebezpieczeństwo dla ruchu pieszego.

Rysunek 16. Zdegradowane obiekty w granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 1 (od lewej strony: budynek szachulcowy przy Placu Wolności, most przy ruinach Zamku Joannitów).

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 29.09.2022 r.

Zestawienie najistotniejszych obiektów i miejsc w granicach podobszarów rewitalizacji wraz z ich charakterystyką oraz określeniem stanu technicznego, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Charakterystyka miejsc i obiektów publicznych w granicach podobszarów rewitalizacji.

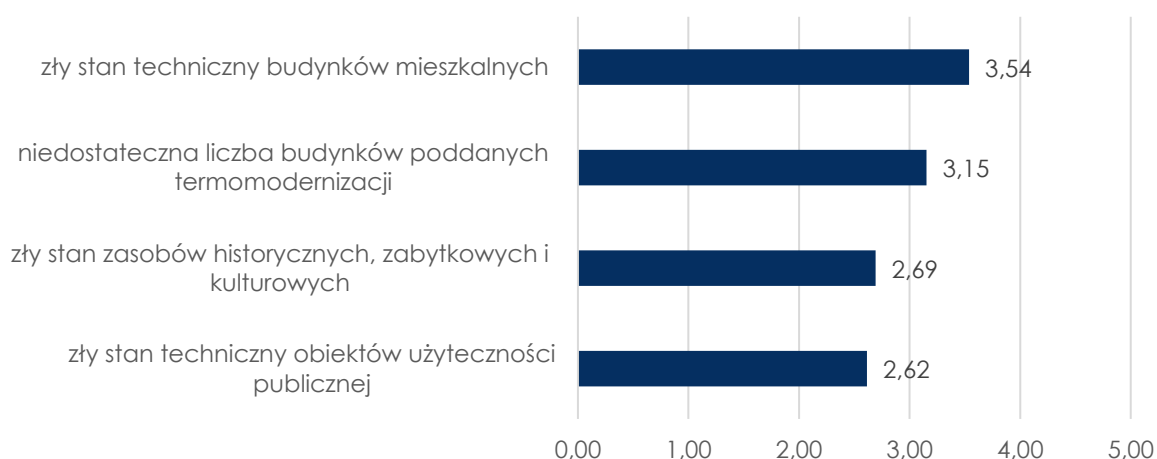
Miejsce/obiekt publiczny	Funkcje, jakie obecnie pełni miejsce/obiekt	Stan techniczny, występujące problemy, potrzeby inwestycyjne
Podobszar rewitalizacji Słońsk 1		
teren przy Zamku Joannitów	częściowo teren rekreacyjny, funkcje kulturalne i turystyczne	dewastacja obiektów na terenie
okolice Kościoła Parafialnego	religijne, turystyczne, kulturalne	zły stan, niewyrównana nawierzchnia brukowa, brak dostępności
nieczynny cmentarz ewangelicki	nieużytek, teren zarośnięty drzewami i krzewami	miejsce zaniedbane, zaśmiecanie, dewastacja
rzeka Lenka	ciek wodny wraz z okolicą	okolice rzeki i sam ciek wodny zaniedbany, zaśmiecany, zarośnięty
Park wiejski	funkcje rekreacyjne, wypoczynkowe, kulturalne	stan infrastruktury wymagający poprawy, zaśmiecanie, dewastacja

Urząd Gminy	społeczne, administracyjne	stan dobry
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	społeczne, administracyjne	stan dobry
Dom Kultury w Słońsku	kulturalne	stan dobry
Komisariat policji	zapewnienie bezpieczeństwa	stan dobry
Bank Spółdzielczy	usługowe	stan dobry
Ośrodek zdrowia	społeczne, zdrowotne	stan dobry
Kościół Parafialny w Słońsku	kulturalne, religijne	stan dobry
ruiny Zamku Joannitów	kulturalne, historyczne	stan zły, trwające prace zabezpieczające
Podobszar rewitalizacji Słońsk 4		
plac przy Muzeum Martyrologii	funkcje kulturalne, miejsce wydarzeń gminnych	stan dobry
osiedle Górka	osiedle mieszkaniowe, zakłady przemysłowe i produkcji rolnej	brak uporządkowania zabudowań gospodarczych i zieleni, zła nawierzchnia dróg
osiedle PGR	osiedle mieszkaniowe i zakłady przemysłowe	brak uporządkowania zabudowań gospodarczych i zieleni, zła nawierzchnia dróg

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Słońsk.

Problemy występujące w sferze technicznej obszaru rewitalizacji zostały przez ankietowanych ocenione jako mniej istotne w stosunku do problemów w innych sferach. Można jednak zauważyć, że jako główny problem w tym obszarze zauważalny przez mieszkańców jest zły stan techniczny budynków mieszkalnych. Ocena istotności pozostałych problemów została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Rysunek 17. Natężenie istotności problemów technicznych w granicach obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Główne problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji, w granicach podobszaru rewitalizacji **Słońsk 1** to:

- zły stan techniczny obiektów komunalnych oraz innych budynków publicznych znajdujących się na obszarze rewitalizacji,
- degradacja poszczególnych obiektów (m.in. budynek szachulcowy, most drewniany przy ruinach Zamku Joannitów) wpływająca na zagrożenie bezpieczeństwa dla odwiedzających i przechodniów,
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych,
- występowanie niezagospodarowanych pustostanów w centrum Słońska.

Najważniejsze problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji, w granicach podobszaru rewitalizacji **Słońsk 4** to:

- zły stan techniczny obiektów komunalnych oraz innych budynków publicznych znajdujących się na obszarze rewitalizacji,
- degradacja poszczególnych obiektów wpływająca na zagrożenie bezpieczeństwa dla odwiedzających i przechodniów.

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej czy technicznej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia rozwoju na obszarze rewitalizacji, choć nie zawsze występują wyłącznie w jego granicach.

W Gminie Słońsk działa wiele instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, które wspierają rozwój lokalnej społeczności, poszerzają dostęp do kultury, rozrywki, sportu, aktywnych form spędzania czasu oraz wspierają osoby potrzebujące, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. W Słońsku funkcjonują następujące jednostki, stanowiące duży potencjał dla możliwości rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji:

Urząd Gminy Słońsk – zlokalizowany w obrębie podobszaru rewitalizacji Słońsk 1, przy ul. Sikorskiego 15. Urząd znajduje się w zabytkowym budynku z początku XX wieku, gdzie niegdyś mieściła się poczta. Poza podstawowymi sprawami administracyjnymi, mieszkańcy mogą w Urzędzie skorzystać z konsultacji dotyczących programu Czyste Powietrze, potwierdzić swój profil zaufany czy skorzystać z doradztwa w zakresie założenia działalności gospodarczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Słońsku – znajduje się przy ul. Sikorskiego 10, jest to samodzielna jednostka budżetowa podlegająca Gminie. Ośrodek jest bezpośrednim organizatorem i wykonawcą zadań pomocy społecznej na terenie Gminy Słońsk. Prowadzi również dział świadczeń rodzinnych. Statutowym zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz

umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Niesiona pomoc ma prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, a pomoc niesiona osobom z zaburzeniami psychicznymi również do poprawy zaradności i sprawności psychofizycznej. Główne formy działalności GOPS w Słońsku to: pomoc finansowa, rzeczowa, usługi opiekuńcze, specjalistyczne, dożywianie dzieci w szkołach, praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i aktywizacja świadczeniobiorców.

Gminny Ośrodek Kultury w Słońsku – samorządowa instytucja kultury, realizująca zadania z zakresu upowszechniania kultury i integrująca społeczność lokalną. W ramach swojej działalności, GOK oferuje szeroką gamę zajęć dla wszystkich grup wiekowych: zajęcia taneczne, wokalne, sportowe (joga i aerobik), szachy, rękodzieło, a nawet robotyka czy krawiectwo. Większość działań organizowana jest w dniach od poniedziałku do piątku, w godzinach popołudniowych, co pozwala połączyć dodatkową aktywność ze szkołą lub pracą. Poza Domem Kultury znajdującym się przy ul. Granicznej 1, GOK zarządza również innymi placówkami i obiektami na terenie Gminy Słońsk:

Muzeum Martyrologii przy ul. 3 Lutego – placówka muzealna, upamiętniająca ofiary więzienia i obozu koncentracyjnego Sonnenburg. Muzeum otwarto w 1974 roku. W latach 2013-2014 w ramach Projektu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007 – 2013 dokonano modernizacji placówki. Partnerem Gminy Słońsk w tym projekcie było Muzeum Seelower Höhen z Seelow. Obecnie w ramach ekspozycji w muzeum prezentowana jest multimedialna wystawa, poświęcona historii więzienia i obozu oraz jego więźniom. Placówka organizuje również spotkania i warsztaty z udziałem młodzieży z Polski i Niemiec.

Sale wiejskie w Słońsku i Przyborowie, z czego w pierwszej funkcjonuje również baza noclegowa, oferująca łącznie 23 miejsca, w 1,2 i 4-osobowych pokojach. Łazienki są dostępne na korytarzach. W obiekcie znajduje się także sala na 100 miejsc wyposażona w projektor, ekran, TV oraz nagłośnienie, a także kuchnia. Obie sale służą organizacji wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i społecznych oraz są wynajmowane na imprezy okolicznościowe.

Gminna Biblioteka Publiczna w Słońsku wraz z filią w Lemierzycach – placówki rozpowszechniają czytelnictwo wśród mieszkańców w każdym wieku. Poza wypożyczaniem książek, Biblioteka organizuje wydarzenia i spotkania w tematyce czytelniczej i kulturalnej.

Dzienny Dom „Senior+” w Budzigniewie – miejsce spotkań dla nieaktywnych zawodowo osób powyżej 60 roku życia, utworzony w 2020 roku w ramach programu „Senior+”. Placówka działająca w formie domu dziennego pobytu zapewnia 8-godzinną ofertę usług w dni robocze, od poniedziałku do piątku dla grupy 15 osób. Podstawowy zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior+” obejmuje usługi: socjalne (w tym gorący posiłek), edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, sportowo-rekreacyjne, aktywizujące społecznie i terapii zajęciowej. Celem nadrzędnym funkcjonowania Dziennego Domu „Senior+” w Budzigniewie jest zintegrowanie osób starszych ze społeczeństwem i włączenie ich do współżycia lokalnego, czego efektem finalnym będzie wzrost jakości życia seniorów z terenu Gminy Słońsk.

Dodatkowym potencjałem społecznym jest funkcjonująca w Gminie Słońsk Młodzieżowa Rada Gminy. Rada funkcjonuje jako organ doradczy, a jej zadaniem jest kształtowanie polityki młodzieżowej, które realizowana będzie w Gminie Słońsk.

Potencjał obszaru rewitalizacji w sferze społecznej kształtowany jest również przez działające organizacje pozarządowe. W Słońsku i Lemierzycach aktywnie działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które czuwają nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym i powodziowym na terenie Gminy. Dodatkowo, jednostki biorą udział m.in. w zabezpieczeniu wydarzeń i imprez masowych. W zakresie ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego, ochrony środowiska i rozwoju turystyki działa Koło Łowieckie „Dzik” w Słońsku. Bezpośrednio na obszarze rewitalizacji działają 4 organizacje pozarządowe, które stanowią potencjał do wykorzystania w zakresie prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

W granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 1 funkcjonują:

- **Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus”** – działalność: ochrona regionalnego dziedzictwa kulturowego, ochrona środowiska, rozwój turystyki,
- **Polski Związek Wędkarski Koło nr 1 i 2** – działalność: ochrona środowiska przyrodniczego.

W granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 4 funkcjonują:

- **Klub Sportowy Warta Słońsk** – działalność: krzewienie i propagowanie kultury fizycznej,
- **Koło Łowieckie „Łyska”** – działalność: ochrona środowiska przyrodniczego.

Duży potencjał do wykorzystania, przede wszystkim w zakresie rozwoju turystyki na terenie Gminy Słońsk jest jej historia. Pierwsza wzmianka o Słońsku pochodzi z 1295 roku. Znajdował się tu wówczas gród, a obok niego chyża rybacka otoczone bagnami stanowiącymi doskonałe zabezpieczenie obronne. Ludność zajmowała się głównie rybołówstwem, ale i hodowlą bydła i owiec. Z przekazów historycznych wynika, że była to siedziba klasztoru rycerskiego templariuszy, a po jego likwidacji Słońskiem rządzą margrabiowie brandenburscy oraz biskupi lubuscy. W 1341 r. Henning i Arnold von Uchtenhagenowie rozpoczęli budowę pierwszego zamku. Od XV wieku losy Słońska i okolicy ściśle wiążą z historią i dziejami Zakonu Rycerzy Szpitala Jerozolimskiego Św. Jana znanego powszechnie jako Zakon Joannitów. Przybycie joannitów w dużej mierze przyczyniło się do rozwoju ówczesnego miasteczka. W kolejnych dziesięcioleciach wzrastała liczba mieszkańców, rozwijało się rzemiosło i rybołówstwo, odbywały się targi rybne. W czasie wojny 30-letniej Szwedzi spalili zamek i całe miasto. Zamek odbudowano i przebudowano za rządów mistrza zakonu Johanna Moritza von Nassau. Książę Johann Moritz von Nassau jako mistrz poniósł szczególne zasługi dla rozwoju Słońska - to za jego rządów w latach 1652 - 1679 nastąpiła przebudowa kościoła i budowa ufundowanego przez niego szpitala. W 1811 roku rozwiązano Zakon Joannitów, wskutek czego Słońsk znacznie podupadł. Od drugiej połowy XIX wieku nastąpił dalszy rozwój miejscowości.

W okresie II wojny światowej zapisywały się najciemniejsze momenty w historii Słońska. Funkcjonowało tu bowiem więzienie, przekształcone przez hitlerowców w obóz koncentracyjny "Sonnenburg". Początkowo więziono w nim niemieckich antyfaszystów, wśród nich był Carl von Ossietzky, laureat Pokojowej nagrody Nobla. W kolejnych latach osadzeni tu byli uczestnicy powstań narodowowyzwoleńczych, w tym Karol Libelt, syn generała Henryka Dąbrowskiego oraz grupa Mirostawskiego, obrońcy Cytadeli Poznańskiej z okresu II wojny światowej, a także uczestnicy tzw. Krwawej Niedzieli z 3 września 1939 r. W późniejszym okresie przebywali tutaj również krótko uczestnicy

Powstania Warszawskiego z sierpnia 1944 r. W styczniu 1945 r. Niemcy rozstrzelali tu 819 więźniów. Miejsce zbrodni upamiętnia pomnik oraz wybudowane w 1974 r. Muzeum Martyrologii. W lesie, przy wyjeździe ze Słońska w kierunku Kostrzyna znajduje się cmentarz ofiar byłego więzienia. Po II wojnie światowej Słońsk znacznie się wyludnił oraz stracił prawa miejskie.

Świadectwem interesującej historii Słońska są m.in. znajdujące się w jego granicach zabytki. Duża część z nich znajduje się w granicach obszaru rewitalizacji, a są to:

Budynek usługowy, dawny budynek poczty – zabytkowy budynek przy ul. Sikorskiego 15 w Słońsku, pochodzący z około 1900 r., w którym mieściła się poczta. Po rewitalizacji został zaadaptowany do pełnienia funkcji Urzędu Gminy. Nr rej.: L-125/A z 20.01.2004.

Kamienica przy ul. Granicznej 1 (dawniej WOP-u) w Słońsku – zabytkowa kamienica mieszcząca z końca XIX wieku, w której obecnie, po adaptacji, mieści się siedziba Gminnego Ośrodka Kultury w Słońsku. Nr rej.: L-304/A z 12.01.2009.

Ruiny Zamku Joannitów – pozostałości zamku (pałacu joannitów) sięgającego XV wieku, który w kolejnych latach był kilkakrotnie niszczone i odbudowywany. Aktualnie znajduje się w stanie ruiny, zachowały się mury, bez dachu. Obiekt poddawany jest pracom zabezpieczającym. Nr rej.: KOK-I-10/53 z 30.10.1953 oraz 255 z 4.06.1979.

Kościół Parafialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej – kościół z wieżą, którego powstanie datuje się na lata 1475-1522. Kościół stanowi jeden z najwartościowszych przykładów zabytkowej architektury sakralnej na terenie województwa lubuskiego. Nr rej.: KOK-I-177/61 z 27.03.1961 oraz 34 z 25.10.1976.

Plebania protestancka, ob. rzymskokatolicka – budynek mieszkalny pochodzący z początku XIX wieku. Obiekt znajduje się przy Placu Wolności 1 w Słońsku, obok zabytkowego Kościoła pw. Matki Bożej Częstochowskiej. Nr rej.: L-204/A z 28.03.2006.

Z plebanią połączony jest **budynek szachulcowy**, w którego wnętrzu mieści się Wystawa Pamiątek Regionalnych w Słońsku. Wystawa prowadzona jest przez Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus” i nawiązuje do historii regionu. Podziwiać można znaleziska archeologiczne świadczące o pierwszych śladach osadnictwa, rzeczy pozostawione przez dawnych mieszkańców miejscowości i przywiezione przez osadników, a także fotografie przedstawiające dawny Sonnenburg i jego zabytki. Cały budynek stanowi istotny potencjał m.in. do pełnienia funkcji społecznych, jednak wymaga generalnego remontu.

Istotnym potencjałem w odniesieniu do sfery gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej jest duży teren (około 10 ha), położony pomiędzy ul. 3 Lutego i Poniatowskiego. Teren przeznaczony jest pod rozwój funkcji przemysłowej oraz budownictwo mieszkaniowe, jednak obecnie występują tam grunty orne.

Na terenie Gminy Słońsk działa klaster energetyczny energyREGION Słońsk. Klaster Energii w Słońsku – został powołany z inicjatywy czterech podmiotów: Gminy Słońsk, FDJ-SunGroup sp. z o.o., Chempo sp. z o.o. oraz Fotowoltaika Nowy Zagór sp. z o.o. Klaster definiuje swoje cele jako „wykorzystanie lokalnych zasobów energii z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego”. W 2018 r. trzy podmioty z województwa lubuskiego, tj.

Gorzowski Klaster Energii, energyREGION Rzepin i energyREGION Słońsk, otrzymały Certyfikaty Pilotażowego Klastra Energii, przyznane przez Ministerstwo Energii. Uczestnictwo w klastrze energetycznym jest dla Słońska potencjałem w zakresie ochrony środowiska oraz krokiem w stronę zrównoważonego rozwoju. Klaster równoważy bowiem wytwarzanie energii elektrycznej z zapotrzebowaniem w lokalnym ujęciu obszaru funkcjonowania klastra.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Działania przeprowadzone na poszczególnych etapach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji (m.in. analiza wskaźnikowa, diagnoza pogłębiona, warsztat oraz wizja lokalna) potwierdziły nagromadzenie problemów społecznych występujących w podobszarach rewitalizacji Słońsk 1 oraz Słońsk 4. Stwierdzono również współwystępowanie problemów w innych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej na obu podobszarach. Potwierdziła się więc zasadność wyznaczenia obszaru rewitalizacji w jednostkach Słońsk 1 oraz Słońsk 4, które zlokalizowane są w centralnej i północnej części miejscowości Słońsk. Koncentracja negatywnych zjawisk w analizowanych sferach wpływa negatywnie na tempo i możliwości rozwoju podobszarów objętych rewitalizacją, zamieszkującej je społeczność, a także całej Gminy.

Potrzeby rewitalizacyjne wynikają nie tylko z nagromadzenia zjawisk kryzysowych w granicach obszaru rewitalizacji, ale również z ich wzajemnego oddziaływania. Problemy w sferze społecznej (np. akty wandalizmu, przestępczość, uzależnienia – głównie wśród młodzieży) wynikają częściowo z innych problemów (np. niedostatecznej liczby miejsc spędzania czasu wolnego oraz miejsc o funkcjach integracyjnych, rekreacyjnych, wypoczynkowych). Problemy starzejącego się społeczeństwa i niskiego kapitału ludzkiego, są wzajemnie powiązane z obniżającym się poziomem aktywności i integracji społecznej, ale też brakiem dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb różnych grup wiekowych, brakiem zagospodarowania części wspólnych czy złym stanem budynków publicznych i mieszkalnych.

Skalę problemów występujących w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej czy technicznej potęguje brak poczucia przynależności do lokalnej społeczności. Przestrzenie wspólne w granicach obu podobszarów rewitalizacji traktowane są jako niczyje. Można więc domniemywać, że wśród mieszkańców istnieje ciche przyzwolenie na akty wandalizmu, niszczenie mienia publicznego czy brak zainteresowania problemami występującymi w najbliższym sąsiedztwie. W odniesieniu do rewitalizacji istnieje więc duża potrzeba zintegrowania lokalnej społeczności oraz zaangażowanie jej w organizację, zaprojektowanie i przygotowanie przestrzeni wspólnych (np. parków, terenów rekreacyjnych) w taki sposób, aby odpowiadały na realne potrzeby danej grupy mieszkańców. Współpraca przy projektowaniu i zagospodarowaniu takich miejsc, wpłynie również na budowanie poczucia współodpowiedzialności oraz skutkuje większą dbałością o najbliższe otoczenie.

Warto zauważyć, że nieliczne w obszarze rewitalizacji tereny rekreacyjne, w tym parki, posiadają bardzo ograniczone funkcje i nie oferują aktywności skierowanych do

zróżnicowanej grupy odbiorców. Tego typu miejsca zaprojektowane są najczęściej z nastawieniem na określoną grupę społeczną np. place zabaw dla dzieci. W Stońsku brakuje jednak miejsc atrakcyjnych dla młodzieży czy osób dorosłych i seniorów, przez co zwiększa się niechęć mieszkańców do przebywania na terenach zieleni. Dodatkowo, bardzo często tereny o funkcjach rekreacyjnych to miejsca, gdzie nasilona jest obecność osób nadużywających alkoholu bądź inne substancje psycho-aktywne, przez co modelowane są negatywne wzorce zachowań. Istotne jest zatem takie zaprojektowanie i utworzenie przestrzeni do rekreacji, które odpowiadać będzie różnym grupom odbiorców, w tym młodzieży (np. przestrzeń do uprawiania sportu na świeżym powietrzu) bądź seniorom (np. miejsce do wypoczynku). Równie ważne jest także wzmocnienie profilaktycznych działań sportowych, uczących pozytywnych postaw i współpracy.

Ze względu na duży udział osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami, coraz częściej zauważa się potrzebę dostosowania przestrzeni i obiektów publicznych do potrzeb tej grupy społecznej. Wpływie to m.in. na samodzielność takich osób, które będą mogły we własnym zakresie zaspokoić najpilniejsze potrzeby. Dostępność przestrzeni publicznych do osób ze szczególnymi potrzebami skutkuje również większym poziomem włączenia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w życie lokalnej społeczności.

Oba podobszary rewitalizacji są położone na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią. Podczas planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych, należy każdorazowo uwzględniać wymagania i przepisy prawne dotyczące gospodarowania na tego typu obszarach.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji stanowi wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa ona opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinny utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, zdefiniowano wizję obszaru rewitalizacji w 2030 r.:

Centrum Słońska w 2030 roku stanowi centrum życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego całej Gminy. Funkcje administracyjne, handlowe, usługowe i turystyczne w połączeniu z charakterystyczną zwartą zabudową, zapewniają możliwość zaspokajania wszystkich najważniejszych potrzeb dla różnych grup mieszkańców. Zabytkowe obiekty zlokalizowane w okolicach Placu Wolności zyskały nowe życie, dzięki czemu zwiększył się ruch turystyczny, powodując wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, szczególnie w zakresie usług turystycznych. Rozwój Słońska mający swoje odzwierciedlenie w powstającej zabudowie mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej widoczny jest na szeroką skalę w północno-wschodniej części miejscowości. Przyrost mieszkańców wpływa pozytywnie na integrację społeczności lokalnej oraz dbanie o przestrzeń wspólną, w tym tereny rekreacyjne, z których mieszkańcy w każdym wieku z chęcią korzystają.

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w latach 2023-2030 sprawiła, że Słońsk został niejako przywrócony do życia. Obserwuje się ożywienie w wielu branżach gospodarki, szczególnie w branży usług okołoturystycznych, gastronomicznych itp. Poprawa warunków gospodarczych wpłynęła również pozytywnie na sferę społeczną. Zauważalne jest zmniejszenie problemu bezrobocia i ubóstwa. Zmniejszył się również poziom przestępczości.

Zagospodarowanie przestrzeni rekreacyjnych, w tym dwóch parków, przyczyniło się do zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, co związane jest z organizowanymi tam wydarzeniami. Pozytywne efekty w zakresie integracji i aktywizacji

społeczeństwa widoczne są w obu podobszarach rewitalizacji. Ponadto, przygotowana infrastruktura, wpłynęła na zwiększenie liczby inicjatyw oddolnych realizowanych przez liderów lokalnych i organizacje pozarządowe.

Rewitalizacja przestrzeni i obiektów publicznych oraz zabytkowych, odbywała się z uwzględnieniem zachowania wartości przyrodniczych i krajobrazowych obszaru, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2030 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 7. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rysunek 18. Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Z uwagi na podobieństwo i sąsiedztwo obu podobszarów rewitalizacji (Słońsk 1 i Słońsk 4), cele i kierunki rewitalizacji wyznaczone są łącznie. Dodatkowo, takie podejście pozwoli na zacieśnienie więzi sąsiedzkich i zintegrowanie lokalnej społeczności z całego Słońska. Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono łącznie 13 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 celów rewitalizacji.

Tabela 4. Cele i kierunki rewitalizacji.

CEL 1.	Wzrost aktywności społecznej i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek 1.1.	Stworzenie miejsca działalności dla organizacji pozarządowych i lokalnych liderów
Kierunek 1.2.	Rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządowymi oraz mieszkańcami
Kierunek 1.3.	Wzmocnienie poczucia współodpowiedzialności mieszkańców za przestrzeń wspólną
Kierunek 1.4.	Pobudzenie aktywności mieszkańców na rzecz najbliższego otoczenia
Kierunek 1.5.	Organizacja wydarzeń integracyjnych w oparciu o zrewitalizowane obiekty i przestrzeń
CEL 2.	Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji
Kierunek 2.1.	Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz poprawa ich dostępności dla wszystkich mieszkańców
Kierunek 2.2.	Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni wspólnych, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców
Kierunek 2.3.	Poprawa jakości infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji
Kierunek 2.4.	Racjonalne wykorzystanie obiektów zabytkowych i historycznych do rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i integracyjnej na obszarze rewitalizacji
CEL 3.	Poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji
Kierunek 3.1.	Zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
Kierunek 3.2.	Zapewnienie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem usług
Kierunek 3.3.	Powstawanie nowych terenów rekreacji i wypoczynku na obszarach intensywnego rozwoju zabudowy
Kierunek 3.4.	Propagowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców, z uwzględnieniem różnych grup wiekowych

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, województwa i gminy

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Stońsk na lata 2023-2030 ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Stońsk. W poniższej tabeli przedstawiono analizę dokumentów krajowych, regionalnych i lokalnych, które dotyczą obszaru Gminy Stońsk, a jednocześnie obu podobszarów rewitalizacji.

Tabela 5. Opis dokumentów powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Dokumenty na poziomie krajowym
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR
<p>Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców kraju przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarach: społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Jednym z kluczowych czynników wpływających na realizację tego celu jest zapewnienie skutecznie działającego państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.</p> <p>W SOR przedstawiono nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Podejście to opiera się na indywidualnym potencjale terytorialnym, inwestycjach, innowacjach, rozwoju, eksporcie oraz wysoko przetworzonych produktach. Fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.</p> <p>W SOR wyznaczono trzy cele szczegółowe:</p> <p>I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna).</p> <p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).</p> <p>III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).</p>
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)
<p>Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Odpowiada to celowi szczegółowemu II Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).</p> <p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 wyznacza cztery cele szczegółowe:</p> <p>Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.</p> <p>Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.</p>

Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS)

Celem głównym SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Odnosi się on bezpośrednio do realizacji celów SOR.

Cel główny SRKS 2030 jest doprecyzowany przez trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Cel szczegółowy 3: Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)

Celem głównym KSRR jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,

Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,

Cel szczegółowy 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

KPZK jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym określającym warunki oraz wizję zagospodarowania przestrzennego kraju. KPZK 2030 posiada cechy strategii ogólnorozwojowej, która wiąże planowanie przestrzenne z elementami rozwoju społeczno-gospodarczego. W dokumencie przedstawione zostały cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, a także wytyczne w temacie zasad i mechanizmów wdrażania polityk rozwojowych.

KPZK 2030 określa 6 głównych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Dokumenty na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

W dokumencie określono główny cel dla Województwa Lubuskiego, który wpisuje się w dokumenty na szczeblu krajowym takie jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także w Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030.

Cel główny: Inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne zostały zaktualizowane z poprzednio obowiązującej strategii ze względu na zachowanie ciągłości planistycznej.

Wskazana w dokumencie wizja i cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów strategicznych i operacyjnych:

1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.

1.1. Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji.

1.2. Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku.

1.3. Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy.

1.4. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu.

1.5. Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji.

1.6. Rozwój potencjału turystycznego.

1.7. Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych.

2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

2.1. Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi.

2.2. Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów.

2.3. Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.

2.4. Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.

2.5. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu.

2.6. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej.

3. Integracja przestrzenna regionu.

3.1. Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego.

3.2. Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej.

3.3. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego.

3.4. Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu.

3.5. Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi.

3.6. Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich.

3.7. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

- 4.1. Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna.
- 4.2. Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa.
- 4.3. Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu.
- 4.4. Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.
- 4.5. Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Dokumenty na poziomie ponadlokalnym

Program Rozwoju Powiatu Sulęcińskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Program stanowi plan długofalowego działania Rady Powiatu Sulęcińskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku. Jest to dokument o charakterze strategicznym, zawierający diagnozę stanu obecnego oraz wskazujący w jasny sposób cele i kierunki rozwoju powiatu na najbliższe lata.

W dokumencie wskazano wizję powiatu w 2030 roku, która brzmi następująco:

„W 2030 roku Powiat Sulęciński jest przede wszystkim miejscem bezpiecznym i przyjaznym do życia dla jego mieszkańców, z dobrą dostępnością do opieki medycznej, bogatej oferty edukacyjnej i kulturalnej oraz usług społecznych.

Powiat w pełni korzysta ze swojego położenia w środkowo zachodniej części województwa lubuskiego, w bliskim sąsiedztwie niemieckiej granicy, przy autostradzie A2 i drodze krajowej nr 22, w bliskiej odległości od drogi ekspresowej S3.

Rozwija się tutaj konkurencyjna gospodarka lokalna, oparta na sektorze małych i średnich przedsiębiorstwach usługowych i produkcyjnych oraz rozwiniętym biznesie.

Stopa bezrobocia w powiecie jest porównywalna do średniej województwa lubuskiego. Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne, aktywna współpraca samorządu z sektorem pozarządowym, biznesowym i publicznym, zapewniają wysoką jakość i dostępność usług publicznych, a w szczególności usług z zakresu szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego.

Atrakcyjne walory turystyczne w połączeniu z rozbudowaną infrastrukturą okołoturystyczną przyciągają gości z Polski i z zagranicy, stymulując dalszy rozwój powiatu”.

Powyższa wizja zostanie osiągnięta poprzez realizację celów strategicznych skupionych w ramach 3 obszarów:

Obszar 1. Nowoczesna edukacja i gospodarka.

Cel strategiczny I: Efektywny i elastyczny system edukacyjny szczebla ponadpodstawowego i specjalnego, wysoka aktywność zawodowa mieszkańców wspierana przez instytucje rynku pracy, powiązane z konkurencyjną gospodarką lokalną opartą o rozwój sektora MMSP.

Cel operacyjny I.1. Rozwój potencjału edukacyjnego wychowanków SOSW w Sulęcinie oraz uczniów szkół ponadpodstawowych w Powiecie Sulęcińskim.

Cel operacyjny I.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i wspieranie sektora MMSP.

Cel operacyjny I.3. Wspieranie działalności na rzecz rozwoju turystyki oraz dbałość o utrzymanie tradycji i tożsamości kulturowej wśród dzieci i młodzieży.

Obszar 2. Wysoka jakość i dostępność służby zdrowia.

Cel strategiczny II: Poprawa jakości publicznej służby zdrowia.

Cel operacyjny II.1. Dalsza modernizacja infrastruktury Szpitala Powiatowego im. dr Henryka Jordana w Sulęcinie.

Cel operacyjny II.2. Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług Medycznych.

Cel operacyjny II.3. Zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców powiatu.

Obszar 3. Efektywne zarządzanie rozwojem powiatu.

Cel strategiczny III: Sprawny i efektywny system usług publicznych wysokiej jakości, warunkujący odpowiednią jakość życia i pracy mieszkańców.

Cel operacyjny III.1. Sprawne i efektywne zarządzanie terytorialne.

Cel operacyjny III.2. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej na terenie powiatu.

Cel operacyjny III.3. Poprawa jakości i dostępności świadczonych usług społecznych oraz integracja społeczna seniorów, osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem.

Strategia Polityki Społecznej Powiatu Sulęcińskiego na lata 2016-2022

Powiat Sulęciński określił w strategii misję i wizję, do których zamierza dążyć:

- „Powiat Sulęciński odpowiednim miejscem do życia i rozwoju rodziny, sprzyjającym aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w oparciu o zintegrowany system pomocy”.
- „Powiat Sulęciński miejscem przyjaznym, bezpiecznym, z minimalnym wskaźnikiem bezrobocia, wspierającym rodzinę, z bogatą ofertą i infrastrukturą socjalną”.

Strategia wyznacza cele strategiczne i operacyjne, które pozwalają na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Wdrożenie przewidzianych działań powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych lub zminimalizowania ich skutków.

Strategia zawiera cele operacyjne przyporządkowane do celów strategicznych, które zawierają się w trzech obszarach:

Cel strategiczny 1 – Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zapewniającego właściwe warunki do życia i rozwoju rodziny w powiecie sulęcińskim.

Cel operacyjny 1. Monitoring potrzeb osób niepełnosprawnych oraz starszych.

Cel operacyjny 2. Realizowanie programów osłonowych na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel operacyjny 3. Wspieranie inicjatyw, mających na celu zwiększenie aktywności życiowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz starszych.

Cel operacyjny 4. Zwiększenie mobilności osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier architektonicznych oraz zwiększenie dostępności i dostosowanie środków komunikacji i transportu.

Cel operacyjny 5. Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Cel operacyjny 6. Zapewnienie pieczy zastępczej dla dzieci na podstawie postanowień sądu.

Cel operacyjny 7. Kształtowanie postawy tolerancji, poszanowanie godności i niezależności osobistej przez członków rodzin doświadczających przemocy domowej.

Cel operacyjny 8. Edukacja przeciw przemocy poprzez kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców powiatu nt. przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 9. Ochrona rodzin i osób doświadczających przemocy.

Cel operacyjny 10. Zatrudnienie wykwalifikowanej kadry.

Cel operacyjny 11. Rozwój sektora ekonomii społecznej:

a) promocja informacji o ekonomii społecznej;

b) wspieranie działań w zakresie tworzenia i funkcjonowania podmiotów;

c) wsparcie inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej.

Cel strategiczny 2 – Profesjonalne wsparcie rodzin i osób przez kompetentne służby pomocowe w Powiecie Sulęcińskim.

Cel operacyjny 1. Wzrost zatrudnienia i stały rozwój kompetencji kadr pomocy społecznej.

Cel operacyjny 2. Przygotowana kadra wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Cel operacyjny 3. Doskonalenie kompetencji kadry wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Cel operacyjny 4. Podnoszenie kompetencji służb realizujących zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 5. Rozwój poradnictwa specjalistycznego w powiecie.

Cel strategiczny 3 – Stworzenie warunków do aktywizacji społecznej i zawodowej osób ubogich, bezrobotnych oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w oparciu o sprawnie funkcjonujące instytucje oraz odpowiednio wspierane zasoby i możliwości rodziny.

Cel operacyjny 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób ubogich i bezrobotnych poprzez objęcie interdyscyplinarną pomocą tych osób i rodzin, dotkniętych ubóstwem w celu uniknięcia ekskluzji społecznej.

Cel operacyjny 2. Aktywne tworzenie i realizowanie programów wychodzenia z bezdomności.

Cel operacyjny 3. Opracowanie i wprowadzenie programów umożliwiających zwiększenie liczby mieszkań socjalnych, chronionych i komunalnych.

Dokumenty na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Słońsk na lata 2021-2027

Powyższa Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych.

Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

W Strategii wskazano misję:

Misją Gminy Słońsk jest zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku dla mieszkańców oraz osób odwiedzających Gminę.

oraz wizję gminy:

W 2027 roku Gmina Słońsk to miejsce przyjazne dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Miejsce, gdzie wspiera się lokalną aktywność społeczną, dbając o rozwój kultury, turystyki i gospodarki, z poszanowaniem środowiska i wyjątkowych walorów przyrodniczych.

Dokument zawiera następujące cele strategiczne i operacyjne:

CEL I: Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury na terenie Gminy z poszanowaniem środowiska

1.1. Rozwój infrastruktury transportowej, sieciowej i komunikacyjnej

1.2. Przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

1.3. Zrównoważona polityka przestrzenna Gminy

CEL II: Rozwój gospodarczy oparty na zasobach naturalnych, warunkujący dobrobyt mieszkańców

- 2.1. Zapewnienie warunków do wzrostu przedsiębiorczości na terenie Gminy
- 2.2. Promocja Gminy i współpraca z partnerami krajowymi oraz międzynarodowymi
- 2.3. Rozwój turystyki i rekreacji na bazie zasobów przyrodniczych

CEL III: Podnoszenie jakości usług publicznych oraz aktywizacja lokalnej społeczności

- 3.1. Podniesienie jakości oświaty w Gminie Słońsk
- 3.2. Wzrost aktywności mieszkańców i poprawa dostępności do usług społecznych
- 3.3. Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024

Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców Słońska, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej. Gmina Słońsk określiła wizję i misję, które będzie realizować w obecnej perspektywie:

- Gmina Słońsk jest dla mieszkańców miejscem stwarzającym warunki do dobrego życia, samorealizacji oraz inkluzji społeczno-zawodowej osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zapewnia ona adekwatne wsparcie i zaspokaja potrzeby mieszkańców dzięki odpowiednio wykorzystanym potencjałom społecznym, gospodarczym i kulturowym.
- Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Słońsk jest realizowanie lokalnej polityki społecznej, której celem jest zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia poprzez wykorzystanie zasobów społeczności lokalnej, uwzględniający istotne uwarunkowania środowiskowe.

CEL STRATEGICZNY NR 1. ZINTEGROWANE WSPARCIE RODZINY W ŚRODOWISKU LOKALNYM.

Cel operacyjny nr 1. Udzielanie efektywnego wsparcia rodzinom w zakresie prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny nr 2. Wspomaganie prawidłowej socjalizacji dzieci i młodzieży oraz prowadzenie działalności na rzecz integracji rodzin oraz rozwoju i wzmocnienia więzi rodzinnych.

CEL STRATEGICZNY NR 2. DOSKONALENIE SIECI WSPARCIA UMOŻLIWIĄJĄCEJ ZASPOKAJANIE POTRZEB TZW. ZALEŻNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY, TJ. SENIORÓW ORAZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Cel operacyjny nr 1. Rozwój systemu wsparcia, aktywizacji i inkluzji społecznej osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych poprzez wykorzystanie zasobów w postaci dostępnych form pomocy instytucjonalnej, opiekuńczo-wychowawczej i materialno-finansowej.

Cel operacyjny nr 2. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny nr 3. Aktywizacja obywatelska i społeczno-kulturalna seniorów zamieszkujących Gminę.

CEL STRATEGICZNY NR 3. PROMOWANIE PROFILAKTYKI PROZDROWOTNEJ, A TAKŻE ROZWÓJ SIECI WSPARCIA DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH I ICH RODZIN.

Cel operacyjny nr 1. Rozwój międzyinstytucjonalnego systemu wsparcia na rzecz rodzin i osób uzależnionych.

Cel operacyjny nr 2. Wdrażanie efektywnego systemu profilaktyki i wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz dążenie do podwyższenia wieku inicjacji alkoholowej i nikotynowej.

Cel operacyjny nr 3. Rozwijanie pożądanych postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców oraz stworzenie kompendium informacji na temat dostępnych form pomocy w przypadku problemu uzależnień wśród mieszkańców Gminy.

CEL STRATEGICZNY NR 4. ZINTENSYFIKOWANIE DZIAŁAŃ OPARTYCH NA KOMPLEKSOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.

Cel operacyjny nr 1. Zintensyfikowanie współdziałania podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie poprzez zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy osobom doznającym przemocy oraz rozwój istniejącego systemu wsparcia.

Cel operacyjny nr 2. Rozwój świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przejawów przemocy w rodzinie, zwiększenie wiedzy rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych w procesie wychowania oraz zwiększenie skuteczności działań prewencyjnych.

CEL STRATEGICZNY NR 5. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW, A SZCZEGÓLNIE OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM.

Cel operacyjny nr 1. Rozwój systemu wsparcia i inkluzji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

CEL STRATEGICZNY NR 6. AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW GMINY SŁOŃSK.

Cel operacyjny nr 1. Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych, a szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

CEL STRATEGICZNY NR 7. PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ NA RZECZ POPRAWY KONDYCJI PSYCHICZNEJ MIESZKAŃCÓW.

Cel operacyjny nr 1. Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słońsk

Studium zostało przyjęte 28 grudnia 2000 roku uchwałą nr XIX/120/2000 Rady Gminy Słońsk, a następnie zmienione uchwałą nr XVII/118/2012 Rady Gminy Słońsk z dnia 29 maja 2012 r. oraz uchwałą nr XX/126/2017 Rady Gminy Słońsk z dnia 17 lutego 2017 r.

Studium zawiera jeden główny cel oraz 3 współzależne, którymi należy kierować się przy planowaniu przestrzeni w gminie Słońsk:

Cel główny: Zapewnienie ładu przestrzennego w tworzeniu warunków do realizacji celów rozwoju w obszarze gminy.

Cele współzależne w tworzeniu warunków do:

- 1) wzrostu efektywności gospodarowania zasobami i walorami przestrzeni geograficznej gminy,
- 2) zasilania kapitałowego procesów rozwoju z gospodarki nieruchomości wspólnoty samorządowej,
- 3) powstawania w procesach rozwoju nowych wartości w kulturowym i bytowym wymiarze.

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Zapisy GPR pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

7. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Słońsku zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano szeroki katalog działań, na który składają się cztery podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (w tym dwa projekty zintegrowane) oraz pięć przedsięwzięć uzupełniających.

Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekty uzupełniające mają charakter głównie infrastrukturalny, techniczny, jednak ich realizacja wpłynie pozytywnie na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury lub przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji, umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Gminę Słońsk we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu GPR i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 6. Opis projektu zintegrowanego nr 1.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1	
Historyczno-integracyjne centrum Słońska	
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Słońsk
Potencjalni partnerzy	Organizacje pozarządowe, w tym Towarzystwo Przyjaciół Słońska "Unitis Viribus" Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Słońsku
Lokalizacja przedsięwzięcia	Plac Wolności Słońsk, otoczenie kościoła parafialnego w Słońsku, podobzar rewitalizacji Słońsk 1
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	<p>W granicach podobzarów rewitalizacji funkcjonuje kilka organizacji pozarządowych, które przyczyniają się m.in. do promocji sportu i zdrowego stylu życia, ochrony środowiska, rozwoju turystyki, a także ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego. Przykładem takiego stowarzyszenia jest Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus”, które jednak ze względu na brak miejsca stanowiącego potencjał do spotkań i rozszerzenia działalności statutowej, nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału. Brak miejsca spotkań dotyczy również innych organizacji i grup mieszkańców, zarówno tych zorganizowanych, jak i niezorganizowanych. Stanowi to jedną z wielu przyczyn braku zaangażowania lokalnej społeczności, braku inicjatyw oddolnych i liderów lokalnych oraz bardzo ograniczonej integracji. Mieszkańcy (zarówno młodzież, jak i osoby dorosłe), chcąc się spotkać często wybierają miejsca publiczne, takie jak park wiejski w Słońsku czy cmentarz ewangelicki. Część takich spotkań skutkuje nadużywaniem substancji psychoaktywnych, głównie alkoholu, przez co dochodzi do różnego rodzaju aktów wandalizmu, zanieczyszczania przestrzeni wspólnej, a nawet podpaień. Wśród młodzieży nie zawsze decyduje tu czynnik wpływu używek, ale potrzeba rozładowania energii w jakikolwiek sposób (np. dewastowaniem ławek, ogrodzeń czy innych obiektów małej architektury).</p> <p>Wśród mieszkańców podobzaru rewitalizacji Słońsk 1 szczególnie widoczny jest problem alkoholizmu – osoby korzystające z pomocy społecznej dotknięte problemem alkoholizmu stanowią stosunkowo dużą grupę, porównując do średniej dla Gminy. Nadużywanie alkoholu często prowadzi do innych problemów społecznych: ubóstwa, bezrobocia, nieporadności życiowej, a nawet zachowań patologicznych i przemocowych. Zauważalny jest także problem „dziedziczenia” uzależnień oraz problemów społecznych. Młodzież wychowująca się w rodzinach, gdzie występuje alkoholizm czy przemoc, częściej naśladują wzorce swoich rodziców również w dorosłym życiu, przenosząc zachowania patologiczne na kolejne pokolenia.</p> <p>W obu podobzarach rewitalizacji zaobserwowano również problemy występujące w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, wśród których wymienić można zły jakości nawierzchnię dróg, chodników, mostów i innych przestrzeni publicznych, akty wandalizmu wpływające na estetykę przestrzeni, a także zły stan budynków i obiektów zabytkowych oraz miejsc używanych tymczasowo przez organizacje społeczne.</p>

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest utworzenie przestrzeni z której będą mogły korzystać zarówno organizacje pozarządowe, jak i sformalizowane i niesformalizowane grupy mieszkańców, a także instytucje związane z rozwiązywaniem problemów społecznych, w tym Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Słońsku.

Dodatkowo, odnowiona zostanie przestrzeń oraz budynki stanowiące element dziedzictwa kulturowego Słońska, co jest niezwykle istotne z uwagi na historię wsi, jak i całej Gminy.

W oparciu o odnowioną infrastrukturę, możliwe będzie organizowanie wydarzeń kulturalnych, historycznych czy o charakterze środowiskowym, co wpłynie pozytywnie na integrację mieszkańców z ich miejscem zamieszkania.

Zakres realizowanych zadań

W okolicach kościoła w Słońsku znajduje się zabytkowy budynek plebani z pierwszej połowy XIX wieku, wraz z wcześniejszymi (XVIII-wiecznymi) zabudowaniami szachulcowymi. Z części budynku szachulcowego na tyłach kościoła korzysta stowarzyszenie Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus”. W jednym z pomieszczeń znajduje się Wystawa Pamiątek Regionalnych, gdzie poznać można historię Słońska i okolic, związaną m.in. z zakonem joannitów. Pozostała część budynku jest nieużywana, co powoduje niszczenie całego obiektu. Dodatkowo, problemy sprawia niezolowana instalacja elektryczna, brak ogrzewania, węzła sanitarnego czy wymagający remontu dach. Wraz z upływem czasu budynek będzie dalej niszczał i bez interwencji utraci wszelkie funkcje użytkowe.

Dodatkowo teren wokół kościoła wymaga wyrównania, przy zachowaniu historycznego podłoża, podobnie jak położony obok Plac Wolności, który pełni częściowo funkcję drogi, chodnika i parkingu.

Projekt zintegrowany obejmuje zatem remont i adaptację zabytkowego budynku szachulcowego do pełnienia nowych oraz rozszerzenia funkcji społecznych i kulturowych.

W ramach prac technicznych, przewiduje się dostosowanie nawierzchni do bezpieczniejszego korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze czy osoby z wózkami dziecięcymi.

Po drugiej stronie rzeki znajdują się ruiny Zamku Joannitów, które poddawane są pracom konserwacyjnym i będą stanowiły miejsce zarówno udostępniane zwiedzającym, jak i wykorzystywane na cele kulturalne. Zamek okala częściowo zagospodarowany teren, jednak wymagane są dalsze prace w tym zakresie. Przejście ze strony kościoła na stronę, gdzie znajduje się zamek odbywa się po drewnianym moście, który jest w złym stanie technicznym i wymaga remontu.

Cała przestrzeń zostanie wykorzystana do organizacji wydarzeń integrujących mieszkańców, a przez to zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, które są wywołane przez niski poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne Gminy.

Projekt będzie składał się z następujących podprojektów:

Podprojekt 1A: Poprawa funkcjonalności zabytkowego budynku szachulcowego wraz z przygotowaniem przestrzeni na cele społeczne

Zakres prac w ramach pierwszego podprojektu obejmował będzie remont i adaptację budynku szachulcowego znajdującego się przy plebani w Słońsku. Przed przystąpieniem do prac infrastrukturalnych niezbędne jest przeprowadzenie działań przygotowawczych, w zakresie opracowania dokumentacji projektowej dotyczącej

przebudowy, rozbudowy i modernizacji obiektu, a także uzyskanie wszelkich niezbędnych pozwoleń, w tym w zakresie konserwacji zabytków.

Działania remontowo-budowlane obejmą:

- zabezpieczenie konstrukcji dachowej wraz z uszczelnieniem i modernizacją pokrycia, przy wykorzystaniu starej dachówki (w miarę możliwości technicznych),
- uszczelnienie stolarki okiennej, drzwiowej i dachowej w celu eliminacji strat ciepła,
- osuszenie budynku i zastosowanie rozwiązań przeciwwilgociowych,
- zabezpieczenie i odrestaurowanie ścian budynku zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz,
- wprowadzenie instalacji grzewczej,
- odnowienie instalacji elektrycznej w celu poprawy bezpieczeństwa i funkcjonalności obiektu,
- utworzenie węzła sanitarnego obejmującego zaplecze toaletowe i niewielkie zaplecze kuchenne,
- przygotowanie oddzielnych pomieszczeń, które będą dalej pełniły funkcję Wystawy Pamiątek Regionalnych, a także pomieszczenia przeznaczonego na spotkania organizacji pozarządowych, formalnych i nieformalnych grup mieszkańców, a także wykorzystywanych do spotkań w ramach funkcjonowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Słońsku.

W ramach projektu, zostanie również zakupione niezbędne wyposażenie obiektu, którego zakres będzie uprzednio konsultowany z organizacjami pozarządowymi, tak, aby powstały obiekt faktycznie służył społeczności lokalnej i odpowiadał na ich potrzeby.

Podprojekt 1B: Poprawa nawierzchni i dostosowanie jej do osób ze szczególnymi potrzebami

Ze względu na prace związane z modernizacją infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, kostka brukowa (starobruk), która położona była na Placu Wolności w Słońsku, wymaga ponownego ułożenia wraz z zabezpieczeniem przed nadmierną ingerencją spowodowaną ruchem samochodowym.

Aktualnie powierzchnia jest nierówna, a dodatkowo nie ma jasno wydzielonej strefy pieszej, samochodowej i parkingowej.

Podobna sytuacja w zakresie podłoża występuje wokół kościoła – nierówna powierzchnia utrudnia poruszanie się osobom starszym czy osobom z ograniczonymi możliwościami w poruszaniu się z różnych przyczyn.

Ze względu na zintegrowane podejście do projektu w okolicach kościoła oraz na Placu Wolności, planuje się ujednoczenie nawierzchni i dostosowanie jej do standardów użyteczności przez wszystkich mieszkańców, ale również turystów. Dodatkowo, Plac Wolności zyska wydzielone przestrzenie parkingowe i piesze, z ograniczeniem przestrzeni dla ruchu samochodowego, co pozytywnie wpłynie na integralność dwóch ważnych punktów na mapie zrewitalizowanego Słońska (kościół wraz z odnowionym budynkiem szachulcowym oraz ruin Zamku Joannitów wraz z przyległymi terenami).

Warto zauważyć, że do utwardzenia podłoża użyta zostanie kształtna kostka brukowa, która historycznie umieszczona była na ulicach Słońska. Obecnie starobruk stanowi element rozpoznawalny ze względu na ponowne użycie go na parkingach, chodnikach czy placach w całej wsi. Takie działanie dodatkowo wpłynie na historyczny kontekst inwestycji.

Poprawa funkcjonalności i estetyki placu, wpłynie na szeroką możliwość wykorzystania go do wydarzeń kulturalnych czy historycznych, tym bardziej mając na uwadze umieszczony na Placu Wolności pomnik 750-lecia Słońska.

Podprojekt 1C: Zagospodarowanie terenu przy ruinach Zamku Joannitów

Na wschód od kościoła pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Słońsku, po drugiej stronie Placu Wolności znajdują się zabezpieczone ruiny Zamku Joannitów, wraz z zagospodarowanym najbliższym terenem. Punkt ten stanowił będzie istotne miejsce na mapie turystycznej Gminy Słońska. Inwestycje w poprawę wizerunku i zabezpieczenie tej historycznej budowli nie objęły jednak całości otoczenia, przez co istnieje niewielki teren niezagospodarowany pomiędzy zamkiem, a planowanym do rewitalizacji Placem Wolności.

Co więcej, oba miejsca rozdziela rzeka Lenka, stanowiąca dopływ Postomii, która następnie wpływa do Warty. Przejście ze strony kościoła i Placu Wolności na stronę zamku odbywa się przez drewniany mostek, który wymaga pilnego remontu, zagrażając bezpieczeństwu osób z niego korzystających. Również najbliższe otoczenie rzeki wymaga uporządkowania, z jednoczesnym poszanowaniem walorów przyrodniczych, w tym zachowaniem starodrzewia.

Podprojekt będzie zatem obejmował:

- odnowienie mostu pieszego łączącego Plac Wolności z terenami Zamku Joannitów,
- uporządkowanie przestrzeni przylegającej do terenów zamku, w tym nad rzeką, przy jednoczesnym zachowaniu elementów cennych przyrodniczo oraz wprowadzeniu małoinwazyjnych elementów małej architektury,
- poprawę bezpieczeństwa na omawianym obszarze poprzez instalację monitoringu,
- wygospodarowanie przestrzeni, w której na preferencyjnych warunkach mogłyby powstać punkty małej gastronomii, w tym food-tracki,
- wprowadzenie elementów edukacyjnych i informacyjnych, w oparciu o zasoby przyrodnicze Gminy oraz produkt lokalny jakim jest „Rzeczpospolita Ptasia”.

Podprojekt 1D: Propagowanie dziedzictwa kulturowego, historycznego i naturalnego w oparciu o zasoby przestrzenne i ludzkie

W ramach niniejszego podprojektu planuje się realizację szeregu cyklicznych działań, wydarzeń i spotkań w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń zarówno w otoczeniu kościoła, Placu Wolności oraz na terenie przy ruinach Zamku Joannitów.

Zrewitalizowany obszar będzie stanowił bazę do organizacji m.in.:

- działań z obszaru „Rzeczypospolitej Ptasiej”, które zreszają m.in. pasjonatów obserwacji ptaków,
- wydarzeń historycznych, upamiętniających ważne wydarzenia i osoby,
- gier terenowych, skierowanych zarówno dla mieszkańców jak i turystów,
- wystaw plenerowych, pokazów, warsztatów i targów dotyczących turystyki, ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Oczekuje się, że w organizowanych wydarzeniach będą brali udział nie tylko członkowie organizacji pozarządowych i turyści, ale przede wszystkim mieszkańcy Słońska i okolic. Wzrost integracji i aktywności społecznej może poskutkować reaktywacją wydarzeń organizowanych w tym miejscu przed laty, takich jak Maurycjada (barwna inscenizacja i pochod organizowany przez mieszkańców dla uczczenia przyjazdu księcia Johanna Moritza von Nassau do Słońska, który miał duży wpływ na rozwój miejscowości) czy festyny parafialne.

Dodatkowo, w oparciu o odnowioną infrastrukturę, prowadzone będą szkolenia, warsztaty i spotkania z liderami lokalnej społeczności, którzy byliby chętni do tworzenia społecznych inicjatyw oddolnych, jednak nie posiadają wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Osoby takie mogłyby korzystać z pomocy specjalistów, ale również z doświadczenia sprawnie działających organizacji pozarządowych czy poszczególnych jednostek zaangażowanych w działania na rzecz wspólnoty lokalnej.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji niniejszego projektu podejmowane będą działania infrastrukturalne i nieinfrastrukturalne. Jednym z priorytetów jest, aby dostęp zarówno do odnowionych sal w domu szachulcowym na tyłach kościoła, jak i możliwość poruszania się po Placu Wolności i przy ruinach Zamku Joannitów, nie sprawiał trudności osobom ze szczególnymi potrzebami. Wyrównanie podłoża, zastosowanie podjazdów, poręczy i wygodnych ławek z oparciem, umożliwi bezpieczne korzystanie z obiektów przez wszystkich mieszkańców, w tym osoby z niepełnosprawnością ruchową, osoby starsze, osoby w wózkami dziecięcymi czy osoby o ograniczonej sprawności ruchowej. Planowane jest także prowadzenie wydarzeń historycznych czy integracyjnych, które umożliwi również uczestnictwo osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Wzrost aktywności społecznej i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 1.1. Stworzenie miejsca działalności dla organizacji pozarządowych i lokalnych liderów

Kierunek 1.2. Rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządowymi oraz mieszkańcami

Kierunek 1.4. Pobudzenie aktywności mieszkańców na rzecz najbliższego otoczenia

Kierunek 1.5. Organizacja wydarzeń integracyjnych w oparciu o zrewitalizowane obiekty i przestrzenie

CEL 2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 2.1. Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz poprawa ich dostępności dla wszystkich mieszkańców

Kierunek 2.2. Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni wspólnych, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców

Kierunek 2.3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji

Kierunek 2.4. Racjonalne wykorzystanie obiektów zabytkowych i historycznych do rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i integracyjnej na obszarze rewitalizacji

CEL 3. Poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji

Kierunek 3.1. Zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem usług

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Podprojekt 1A: 3.000.000,00 zł Podprojekt 1B: 1.500.000,00 zł Podprojekt 1C: 1.000.000,00 zł Podprojekt 1D: 1.500.000,00 zł Łącznie: 7.000.000,00 zł	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, środki Konserwatora Zabytków)	Podprojekt 1A: 2023-2026 Podprojekt 1B: 2023-2026 Podprojekt 1C: 2023-2025 Podprojekt 1D: 2025-2030

(szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed wpływem niekorzystnych czynników, w tym atmosferycznych, a także poprawa bezpieczeństwa dla osób odwiedzających, • zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego regionu, w tym poprawa ich trwałości, wyglądu i estetyki, • wzrost możliwości rozwoju organizacji pozarządowych i wykorzystanie ich potencjału, • zapewnienie miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego, w sposób akceptowalny społecznie, głównie dla młodzieży, a także zmniejszenie liczby aktów wandalizmu i przeciwdziałanie nałogom, • pobudzenie aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. 		
Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Liczba wyremontowanych budynków	1 szt.	Protokół odbioru
Powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji	2 000 m ²	Protokół odbioru
Liczba zamontowanych kamer monitoringu	3 szt.	Protokoły odbioru, faktury za zakup kamer
Liczba wydarzeń, spotkań, imprez zorganizowanych w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę	12 szt./rok	Prowadzona ewidencja
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba osób korzystających z odnowionego budynku szachulcowego	300 os./rok	Ewidencja prowadzona przez pracowników, ankietyzacja mieszkańców raz w roku
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę	600 os./rok	Ewidencja bądź dane szacunkowe pozyskiwane od organizatorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 7. Opis projektu zintegrowanego nr 2.

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2	
Przywrócenie do życia parku wiejskiego w Słońsku	
Nazwa wnioskodawcy	Gmina Słońsk
Potencjalni partnerzy	Organizacje pozarządowe, w tym Towarzystwo Przyjaciół Słońska "Unitis Viribus"
Lokalizacja przedsięwzięcia	Park wiejski przy ul. Lipowej w Słońsku, podobszar rewitalizacji Słońsk 1
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	<p>W granicach podobszarów rewitalizacji, w szczególności w centrum Słońska, zidentyfikowano problem związany z nadużywaniem substancji psycho-aktywnych. Spośród osób korzystających z pomocy społecznej w jednostce Słońsk 1, niemal 5% to osoby dotknięte problemem alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu, ale coraz częściej również dopalaczy czy narkotyków, widoczny jest również w znacznym stopniu wśród osób młodych. Według badań psychologicznych i psychiatrycznych, jedną z najbardziej podatnych na uzależnienia grup społecznych są osoby, które w młodości cierpią na brak umiejętności rozładowania napięcia oraz odreagowania sytuacji stresowych. Można założyć, że część młodzieży w Słońsku dotkniętych jest tego typu problemami. Potrzeba rozładowania stresu i negatywnych emocji często jest przyczyną aktów wandalizmu, których na terenie Słońska nie brakuje. Zauważyć można wiele miejsc gdzie występują graffiti, z których część zawiera niecenzuralne słowa czy rysunki. Również niszczone jest infrastruktura gminna, w tym elementy małej architektury (ławki, altanki oraz fontanna i muszla koncertowa w parku przy ul. Lipowej w Słońsku). Te problemy oddziałują również w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, a także wiążą się z potrzebą częstych remontów i wydatkowania dużych nakładów finansowych na odnowę bądź uporządkowanie przestrzeni wspólnych.</p> <p>W Słońsku brakuje miejsc i przestrzeni do aktywnego spędzania czasu dla młodzieży w sposób akceptowalny społecznie. Brak jest ogólnodostępnych obiektów sportowych, rekreacyjnych czy miejsc spotkań bądź innych aktywności. Większość oferty skierowana jest do młodszych dzieci, a osoby w wieku od 15 lat, często nie znajdują dla siebie nic atrakcyjnego. Część rodziców dowozi więc niepełnoletnie dzieci do pobliskiego Kostrzyna, gdzie oferta jest zdecydowanie bardziej rozbudowana. Ze względu na brak funkcjonującego transportu publicznego, część dzieci nie ma jednak takich możliwości, co skutkuje spotkaniami w miejscach publicznych, często doprowadzając do dewastacji i aktów wandalizmu.</p>
Cel przedsięwzięcia	<p>Celem niniejszego projektu zintegrowanego jest przeciwdziałanie aktom wandalizmu i niszczenia przestrzeni wspólnych, poprzez zapewnienie mieszkańcom, a w szczególności młodzieży, przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego w akceptowalny społecznie sposób. Realizacja przedsięwzięcia pomoże wspierać pożądane postawy wśród młodych ludzi, zmniejszając podatność na uzależnienia, często prowadzące do patologii społecznych.</p> <p>Celem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej jest poprawa wizerunku parku przy ul. Lipowej w Słońsku, a także zagospodarowanie przestrzeni parku poprzez nadanie im nowych funkcji. Odnowiony park wraz z zaplanowaną infrastrukturą, staną się dodatkową atrakcją dla osób odwiedzających Słońsk, co wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki oraz w konsekwencji gospodarki na obszarze rewitalizacji.</p>

Zakres realizowanych zadań

Na terenie Słońska dostępnych jest niewiele miejsc rekreacji czy odpoczynku dla mieszkańców oraz turystów. Jednym z nielicznych jest park wiejski zlokalizowany przy ul. Lipowej. Przestrzeń parku wraz z poszczególnymi elementami jego architektury, utraciła już swoje funkcje, bądź z uwagi na postępującą degradację, są one coraz bardziej zatracane.

Realizacja projektu będzie polegała na zagospodarowaniu parku przy ul. Lipowej w Słońsku, w sposób zapewniający możliwość aktywnego spędzenia czasu wolnego zarówno dla młodszych jak i starszych mieszkańców Słońska.

Projekt zintegrowany składał się będzie z dwóch powiązanych ze sobą podprojektów.

Podprojekt 2A: Uporządkowanie terenu i przywrócenie funkcji rekreacyjnych parku wiejskiego w Słońsku

Zieleń urządzona na obszarach zurbanizowanych odgrywa istotną i zróżnicowaną rolę. Skwery, zieleńce czy parki stanowią istotne elementy systemu zielonej infrastruktury wpływając tym samym na jakość powietrza i powiązania przyrodnicze w danej przestrzeni. Tereny zielone stanowią duży potencjał w zakresie walki z niekorzystnymi zmianami klimatycznymi oraz adaptacją do zmieniających się warunków termicznych. Poza oczywistą funkcją środowiskową, parki pełnią również funkcje społeczne, rekreacyjne, turystyczne. Tereny zielone urządzonej mają również pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne, co jest tym bardziej istotne w czasach nasilonego stresu oraz chorób o podłożu psychicznym i psychiatrycznym u coraz większej części społeczeństwa.

Ze względu na znaczną degradację infrastruktury w parku wiejskim w Słońsku, w ramach pierwszego podprojektu planowane jest uporządkowanie terenu i przywrócenie funkcji rekreacyjnych parku poprzez:

- oczyszczenie i odnowienie elementów infrastruktury parku: sceny, fontanny, urządzeń na placu zabaw i siłowni zewnętrznej, toalet, a także ich odpowiednie zabezpieczenie przed ewentualnymi szkodami,
- budowę nowych oraz remont istniejących ciągów pieszych, wraz z dostosowaniem ich do potrzeb osób z ograniczonymi możliwościami poruszania się,
- wprowadzenie nowych i odnowienie istniejących ławek (w tym ich odpowiednie wyprofilowanie i oparcia ułatwiające siadanie i wstawanie dla osób starszych), a także kosze na śmieci,
- odnowienie ogrodzenia wokół parku,
- montaż energooszczędnego oświetlenia w parku i jego sąsiedztwie.

Podczas realizacji niniejszego podprojektu, wykorzystane zostaną elementy przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1, mianowicie wzdłuż głównej alei parku, przebiegającej od ul. Lipowej do ul. Paderewskiego, utworzona zostanie „Aleja ptasich gwiazd”. Cała ścieżka składała się będzie z prostokątnych płyt, w których odcisnięte będą ślady i podobizny poszczególnych gatunków ptaków, które obserwować można na terenie Gminy Słońsk. Ścieżka będzie zaprojektowana w taki sposób, aby poruszanie się po niej nie sprawiało trudności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Odnowiona i nowowprowadzona infrastruktura pozwoli na szerokie wykorzystanie parku jako miejsca organizacji wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich, z których korzystać będą mogli zarówno mieszkańcy, jak i turyści odwiedzający Słońsk.

Podprojekt 2B: Skate-PARK

Z uwagi na niewielką różnorodność oferty sportowo-rekreacyjnej oraz niewielu form aktywnego spędzania czasu wolnego dla młodzieży w Słońsku, w ramach podprojektu 2B planowana jest budowa skateparku w wydzielonej wolnej przestrzeni parku wiejskiego.

Realizacja projektu poprzedzona będzie przeprowadzeniem spotkań i ankiet z młodzieżą, w celu poznania ich konkretnych pomysłów i wyobrażeń na temat skateparku. Na tej podstawie, we współpracy Urzędu Gminy oraz wyłonionego wykonawcy i projektanta, powstanie projekt kompleksowego skateparku. Przed realizacją przedsięwzięcia, poza przygotowaniem dokumentacji projektowej, konieczne będzie uzyskanie wszelkich ewentualnych zezwoleń.

W ramach realizacji niniejszego podprojektu zostanie wybudowany kompleksowy skatepark, o całościowej powierzchni do około 500 m² (wymiary około 20x25 m). Obiekt będzie składał się z systemu ramp, poręczy i platform umożliwiających wykonywanie przejazdów i akrobacji na deskorolce, rolkach, specjalistycznej hulajnodze czy rowerze (BMX). W miarę możliwości, jednym z elementów będzie również pumtrack. Planuje się, aby konstrukcja była dostępna dla użytkowników o różnym stopniu zaawansowania. Dodatkowo zagospodarowany zostanie teren wokół obiektu, gdzie znajdują się m.in. miejsca siedzące.

Planuje się, że obiekt będzie wykorzystywany przez młodzież mieszkającą w Słońsku, ale również osoby przyjeżdżające do miejscowości, co wpłynie na zmniejszenie występowania zjawisk patologicznych wśród tej grupy mieszkańców. Dodatkowo, w oparciu o infrastrukturę skateparku organizowane będą cykliczne wydarzenia i zawody sportowe. Element rywalizacji może również pozytywnie wpłynąć na wzrost aktywności fizycznej, a w konsekwencji dobre samopoczucie i zdrowie młodych ludzi.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Realizacja podprojektu 2A odbędzie się zgodnie z zasadami zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności dostępności architektonicznej. Ciągi piesze będą wyrównane, przystosowane dla osób z ograniczonymi możliwościami poruszania się, dla osób z wózkami inwalidzkimi oraz wózkami dla dzieci, a także dla osób poruszających się z pomocą laski. Elementy małej architektury, w tym ławki i siedziska, będą odpowiednio wyprofilowane i posiadające oparcia ułatwiające siadanie i wstawanie.

W płaszczyźnie nieinwestycyjnej, wydarzenia i aktywności organizowane w oparciu o infrastrukturę parku będą zawierały rozwiązania umożliwiające swobodne korzystanie i uczestnictwo, zarówno osobom z różnymi formami niepełnosprawności, jak i osobom starszym, osobom z wózkami dziecięcymi, ciężkim bagażem itp.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Wzrost aktywności społecznej i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 1.3. Wzmocnienie poczucia współodpowiedzialności mieszkańców za przestrzeń wspólną

Kierunek 1.5. Organizacja wydarzeń integracyjnych w oparciu o zrewitalizowane obiekty i przestrzeń

CEL 2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 2.1. Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz poprawa ich dostępności dla wszystkich mieszkańców
 Kierunek 2.2. Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni wspólnych, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców
 Kierunek 2.3. Poprawa jakości infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji
CEL 3. Poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji
 Kierunek 3.1. Zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
 Kierunek 3.3. Powstawanie nowych terenów rekreacji i wypoczynku na obszarach intensywnego rozwoju zabudowy
 Kierunek 3.4. Propagowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców, z uwzględnieniem różnych grup wiekowych

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Podprojekt 2A: 1.000.000,00 zł Podprojekt 2B: 1.500.000,00 zł Łącznie: 2.500.000,00 (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty)	Podprojekt 2A: 2023-2028 Podprojekt 2B: 2023-2028

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- zapewnienie miejsc do aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego, w sposób akceptowalny społecznie, głównie dla młodzieży, a także zmniejszenie liczby aktów wandalizmu i przeciwdziałanie nałogom,
- poprawa estetyki i reprezentacyjności parku wiejskiego w Słońsku, który stanowił będzie jedną z wizytówek Gminy,
- wzrost integracji społeczności lokalnej.

Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Powierzchnia parku poddana działaniom rewitalizacyjnym	6.600,00 m ²	Dane Urzędu Gminy Słońsk
Liczba odnowionych obiektów małej architektury	15 szt.	Dane Urzędu Gminy Słońsk, dokumentacja fotograficzna
Powierzchnia wybudowanego skateparku	500,00 m ²	Protokoły odbioru, faktury za zakup elementów
Liczba wydarzeń, w tym zawodów sportowych, organizowanych w parku	2 szt./rok	Dane Urzędu Gminy Słońsk, faktury za zakup nagród
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych

Liczba osób korzystających z infrastruktury zrewitalizowanego parku	600 os./rok	Szacunki w oparciu o ankietyzację mieszkańców raz w roku
Liczba uczestników wydarzeń, w tym zawodów sportowych organizowanych w skateparku	50 os./rok	Lista uczestników, faktury za zakup upominków i nagród dla uczestników

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 8. Opis projektu nr 3.

PROJEKT NR 3	
Zagospodarowanie otoczenia sali wiejskiej w Słońsku	
Nazwa wnioskodawcy	
Gmina Słońsk	
Potencjalni partnerzy	
Gminy Ośrodek Kultury w Słońsku	
Lokalizacja przedsięwzięcia	
Teren za salą wiejską przy ul. Parkowej 2 w Słońsku, podobszar rewitalizacji Słońsk 1	
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia	
<p>Zarówno w podobszarze rewitalizacji Słońsk 1 jak i Słońsk 4, występuje problem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, polegający na niskiej dostępności infrastruktury publicznej, w tym miejsc aktywności, spędzania czasu wolnego czy spotkań różnych grup mieszkańców. Niewiele jest też miejsc, gdzie organizować można wydarzenia integracyjne czy kulturalne, takie jak kameralne koncerty, wydarzenia plenerowe, ogniska, biesiady.</p> <p>Problem z brakiem przestrzeni do spotkań mieszkańców jest tym bardziej uciążliwy ze względu na duży problem ubóstwa, szczególnie w centrum Słońska. Duża część mieszkańców nie jest w stanie pozwolić sobie na wyjazd z grupą znajomych czy z rodziną do okolicznych miast, aby zaspokoić swoje potrzeby kulturalne i skorzystać z tego typu usług.</p>	
Cel przedsięwzięcia	
<p>Celem projektu jest zapewnienie nowoczesnej, wyposażonej i dostępnej bazy lokalowej oraz przestrzeni otwartej do organizacji działań w zakresie kulturalnym i społecznym, poprzez modernizację części obiektu sali wiejskiej w Słońsku i zagospodarowanie jej otoczenia. Realizacja przedsięwzięcia wpłynie pozytywnie na integrację mieszkańców oraz zwiększenie możliwości korzystania z usług kulturalnych.</p>	
Zakres realizowanych zadań	
<p>Obecnie sala wiejska w Słońsku jest miejscem organizacji imprez okolicznościowych, wydarzeń integracyjnych oraz spotkań wiejskich np. zebrań sołectkich. Dodatkowo na wyższych poziomach budynku znajdują się miejsca noclegowe (łącznie 23 miejsca), na które składają się pokoje 1,2 i 4-osobowe. Łazienki są dostępne na korytarzach. W obiekcie znajduje się także sala na 100 miejsc wyposażona w projektor, ekran, TV oraz nagłośnienie, a także kuchnia. Świetlica Wiejska otwarta jest przez cały rok.</p>	

Zagospodarowania wymaga jednak otoczenie świetlicy, gdzie obecnie znajduje się duży teren, z charakterystycznym naturalnym podwyższeniem, a także prowizorycznym miejscem na ognisko. W przypadku chęci zorganizowania koncertu plenerowego, nie ma jednak miejsca na scenę bądź przestrzeni, gdzie występujące zespoły mogłyby rozstawić swój sprzęt i zaprezentować swój repertuar.

Realizacja projektu będzie polegała na dobudowie do budynku świetlicy wiejskiej lekkiej konstrukcji na zasadzie ogrodu zimowego. Pomieszczenie będzie posiadało bezpośrednie przejście do sali wiejskiej, a także szerokie drzwi otwierane w stronę terenu za salą. Powstałe pomieszczenie będzie pełniło funkcje sceny dla artystów podczas wydarzeń organizowanych w otoczeniu świetlicy wiejskiej, a także miejsce schronienia podczas nagłej zmiany pogody dla uczestników innych plenerowych wydarzeń. W okresie zimowym, w wydzielonej części pomieszczenia przechowywane będą ławki, stoły i inne tego typu urządzenia, które latem będą wykorzystywane podczas spotkań mieszkańców na świeżym powietrzu. Alternatywnym rozwiązaniem w zakresie projektu, w przypadku braku możliwości dobudowania obiektu, będzie zastosowanie specjalnie przystosowanego do powyższych funkcji kontenera.

Dodatkowo cały teren przyległy do świetlicy wiejskiej zostanie zagospodarowany:

- powstanie wyznaczone miejsce do organizacji ogniska, odpowiednio zabezpieczone i przygotowane, a także miejsce do składowania drewna,
- powstaną przytwierdzone do podłoża miejsca siedzące, które będą mogły być wykorzystywane niezależnie od warunków atmosferycznych,
- zakupione zostaną ławki, stoły, opcjonalnie ławo-stoły, a także inne elementy małej architektury, w tym kosze na śmieci,
- wydzielona zostanie przestrzeń do gier zespołowych, a także do realizacji innych pasji dla dzieci i młodzieży np. malowania na ogrodzeniu w sposób zorganizowany i pod okiem opiekunów,
- wyremontowane i wzmocnione zostanie ogrodzenie wraz z bramą, co zapobiegnie kolejnym aktom wandalizmu i dewastacji obiektu.

Przewiduje się, że również w tym projekcie (np. w obiektach małej architektury czy potencjalnych malunkach na ogrodzeniach) znajdą się elementy ptasie, nawiązujące do przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Realizacja przedsięwzięcia ma na celu zwiększenie liczby miejsc dostępnych dla mieszkańców, w których będzie można spędzać czas wolny oraz spotkać się w lokalnym gronie. Istotne jest, aby realizacja projektu uwzględniała dostosowanie tych przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami. Duży nacisk będzie położony na zapewnienie dostępności architektonicznej, dzięki czemu miejsce będzie łatwo dostępne nie tylko dla osób z niepełnosprawnością ruchową, ale również dla rodzin z dziećmi w wózkach czy dla osób z ograniczonymi możliwościami poruszania się, w tym osób starszych. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na włączenie wszystkich mieszkańców w życie społeczne danej wspólnoty, bez względu na wiek, sprawność ruchową czy intelektualną, status ekonomiczny, płeć, wyznanie, orientację seksualną itd.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Wzrost aktywności społecznej i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 1.1. Stworzenie miejsca działalności dla organizacji pozarządowych i lokalnych liderów

Kierunek 1.2. Rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządowymi oraz mieszkańcami

Kierunek 1.3. Wzmocnienie poczucia współodpowiedzialności mieszkańców za przestrzeń wspólną

Kierunek 1.4. Pobudzenie aktywności mieszkańców na rzecz najbliższego otoczenia

Kierunek 1.5. Organizacja wydarzeń integracyjnych w oparciu o zrewitalizowane obiekty i przestrzeń

CEL 2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 2.1. Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz poprawa ich dostępności dla wszystkich mieszkańców

Kierunek 2.2. Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni wspólnych, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców

CEL 3. Poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji

Kierunek 3.1. Zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.3. Powstawanie nowych terenów rekreacji i wypoczynku na obszarach intensywnego rozwoju zabudowy

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Łącznie: 2.000.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty)	2023-2026

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- wzrost integracji mieszkańców podobszarów rewitalizacji,
- stworzenie warunków i zachęcanie mieszkańców do spędzania czasu aktywnie i na świeżym powietrzu,
- tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i grupy społecznej,
- budowanie poczucia współodpowiedzialności za utrzymanie przestrzeni publicznych,
- pobudzenie aktywności społecznej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Wskaźniki produktu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba wydarzeń (koncertów, spotkań, występów itp.) zorganizowanych w oparciu o przygotowane zaplecze	4 szt./rok	Ewidencja prowadzona przez pracowników Gminnego Ośrodka Kultury w Słońsku

Liczba miejsc siedzących powstałych podczas zagospodarowania obszaru przy świetlicy	200 szt.	Protokoły odbioru, faktury za zakup elementów małej architektury
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba uczestników wydarzeń (koncertów, spotkań, występów itp.) organizowanych w oparciu o przygotowane zaplecze	400 os./rok	Ewidencja prowadzona przez pracowników Gminnego Ośrodka Kultury w Słońsku, liczba sprzedanych biletów na wydarzenia biletowane

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 9. Opis projektu nr 4.

PROJEKT NR 4
Utworzenie wielofunkcyjnego parku w miejscu dawnego cmentarza przy ul. Parkowej w Słońsku
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Słońsk
Potencjalni partnerzy
Gminny Ośrodek Kultury w Słońsku Organizacje pozarządowe, w tym Towarzystwo Przyjaciół Słońska "Unitis Viribus"
Lokalizacja przedsięwzięcia
Teren dawnego XX-wiecznego cmentarza przy ul. Parkowej w Słońsku, podobszar rewitalizacji Słońsk 1
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<p>Zarówno w podobszarze rewitalizacji Słońsk 1 jak i Słońsk 4, stwierdzono postępujący proces demograficzny związany ze starzeniem się społeczeństwa. W Słońsku udział osób starszych, w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności wynosi niemal 20%. Udział ten jest wyższy niż w odniesieniu do średniej gminnej. Wzrost liczby seniorów niesie ze sobą konieczność rozwoju polityki senioralnej, skierowanej m.in. na tworzenie warunków do aktywizacji seniorów, tworzenie miejsc spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego, a także organizacji wydarzeń i spotkań nakierowanych na integrację tej grupy społecznej. Brak działań w tym zakresie prowadzi często do pogłębiającej się samotności osób starszych, a w konsekwencji pogarszania się stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego.</p> <p>Przewidziany do rewitalizacji w ramach projektu zintegrowanego nr 2 park wiejski przy ul. Lipowej będzie przestrzenią wielofunkcyjną, jednak z uwagi na plany budowy skateparku seniorzy mogą poszukiwać innego, zaciszniejszego miejsca, gdzie będą mogli spotkać się na świeżym powietrzu w okolicznościach przyrody.</p> <p>Aktualnie teren przy ul. Parkowej, gdzie niegdyś znajdował się cmentarz, ulega coraz silniejszej degradacji. Uszkodzone i niszczone resztki nagrobków po XX-wiecznym cmentarzu, znajdujące się w różnych częściach obszaru, nie występują już dobrze zachowane pomniki czy płyty nagrobne. Na terenie zachowały się liczne stare drzewa, jednak pojawiają się również samosiejki drzew i krzewów, które w niedługim czasie spowodują całkowite zarośnięcie miejsca po ówczesnym cmentarzu. Dodatkowo, obecnie miejsce jest często zaśmiecane. Istnieje więc ryzyko, że w przypadku braku podjęcia działań na tym terenie, stanie się to miejsce dzikiego wysypiska śmieci.</p>

Cel przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie ma na celu utworzenie drugiego parku na terenie Słońska, który oferował będzie miejsce odpoczynku i spokój dla mieszkańców szukających wyciszenia, a także posiadał będzie drobne elementy edukacyjne, związane z historią i dziedzictwem lokalnym Słońska i okolic. Dodatkowo, projekt stanowił będzie odpowiedź na postępujący przyrost zabudowy mieszkaniowej m.in. przy ul. Mickiewicza, a w konsekwencji napływ nowych mieszkańców.

Zakres realizowanych zadań

Niniejsze przedsięwzięcie polega na uporządkowaniu terenu dawnego XX-wiecznego cmentarza ewangelickiego przy ul. Parkowej w Słońsku oraz utworzeniu w jego miejscu parku, który spełniał będzie przede wszystkim funkcję wypoczynkową, z elementami historycznymi i edukacyjnymi. Dzięki wieloletniemu nieużytkowaniu teren ten jest porośnięty starymi drzewami i dziką roślinnością, co stanowi o jego niezwykłej wartości biocenotycznej. Teren cmentarza ujęty jest w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W ramach prac przewiduje się:

- dokumentację stanu przyrodniczego terenu dawnego cmentarza na potrzeby wykonania projektu nowego parku,
- przygotowanie projektu parku, który odpowiadał będzie na potrzeby mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu najcenniejszych walorów przyrodniczych,
- inwentaryzację i uporządkowanie ewentualnych pozostałości nagrobków, stworzenie lapidarium z pozostałościami płyt nagrobnych jako miejsca pamięci i historii,
- uporządkowanie terenu i zieleni (prace pielęgnacyjne zieleni, zachowanie wysokich, rozwiniętych drzew, usunięcie samosiejek mniejszych drzew i krzewów tylko tam, gdzie będą uniemożliwiać wprowadzenie elementów infrastruktury),
- zagospodarowanie parku zgodnie z projektem, w tym wprowadzenie ciągów pieszych, elementów małej architektury (odpowiednio wyprofilowanych i funkcjonalnych ławek, ławo-stołów, koszy na śmieci, betonowych stołów zewnętrznych do gry w szachy i warcaby), elementów edukacyjnych, tablic informacyjnych,
- nawiązanie w tematyce parku do działań opisanych w przedsięwzięciu uzupełniającym nr 1, w tym wprowadzenie elementów związanych z zasobami i produktami lokalnymi charakterystycznymi dla regionu, w tym ptakami, rybami, Parkiem Narodowym Ujście Warty oraz elementów historycznych związanych z zakonem joannitów oraz więzieniem i obozem koncentracyjnym Sonnenburg.

Ze względu na charakter i lokalizację przedsięwzięcia, jego realizacja będzie prowadzona ze szczególnym poszanowaniem uczuć religijnych i ewentualnych pozostałości szczątków ludzkich. Na każdym etapie projektowania przedsięwzięcia odbywać się będą konsultacje między inwestorem, projektantem i organem ochrony zabytków. W przypadku konieczności, zapewniony zostanie nadzór archeologiczny.

W oparciu o infrastrukturę parku organizowane będą wycieczki i spotkania edukacyjne, w tym lekcje terenowe dla okolicznych szkół, skupiające się na tematyce przyrodniczej i historycznej oraz spacerów przyrodniczych m.in. dla dzieci z pobliskiego przedszkola. Organizacja takich lekcji będzie również pretekstem do organizacji wycieczki obejmującej inne istotne miejsca w Słońsku i okolicach, w tym ruiny Zamku Joannitów, Muzeum Martyrologii w Słońsku czy miejsca pamięci zwanego „Ścianą Śmierci”, które upamiętnia miejsce rozstrzeliwania ofiar przez żołnierzy SS w czasie II wojny światowej.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Park w miejscu dawnego cmentarza przy ul. Parkowej projektowany będzie z główną myślą o osobach starszych. Realizacja przedsięwzięcia prowadzona będzie w oparciu o zasady dostępności we wszystkich możliwych wymiarach, przede wszystkim dostępności architektonicznej dla osób z trudnościami w poruszaniu się. Zastosowane zostaną rozwiązania przyjazne seniorom czy osobom z niepełnosprawnościami m.in. w zakresie ciągów pieszych, alejek parkowych, jak i elementów małej architektury – ławek z odpowiednio wyprofilowanymi siedziskami i oparciami.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1. Wzrost aktywności społecznej i integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 1.5. Organizacja wydarzeń integracyjnych w oparciu o zrewitalizowane obiekty i przestrzenie

CEL 2. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 2.1. Uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz poprawa ich dostępności dla wszystkich mieszkańców

Kierunek 2.2. Wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni wspólnych, będące odpowiedzią na potrzeby mieszkańców

CEL 3. Poprawa warunków życia na obszarze rewitalizacji

Kierunek 3.1. Zwiększenie dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Kierunek 3.3. Powstawanie nowych terenów rekreacji i wypoczynku na obszarach intensywnego rozwoju zabudowy

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Łącznie: 2.500.000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, środki Konserwatora Zabytków)	2024-2030

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

- poprawa warunków zamieszkania na obszarze rewitalizacji,
- wzrost zainteresowania Słońskiem jako miejscem organizacji wycieczek szkolnych i lekcji plenerowych,
- zapewnienie miejsc spędzania czasu wolnego dla seniorów zamieszkujących obszar rewitalizacji,
- poprawa wyglądu, estetyki i funkcjonalności terenu przy ul. Parkowej w Słońsku.

Wskaźniki produktu	Wartość i jednostka miary	Sposób oceny i źródło danych
Powierzchnia terenu poddanego działaniom rewitalizacyjnym przy ul. Parkowej	15.000 m ²	Protokoły odbioru
Liczba wprowadzonych elementów małej architektury (np. ławek, stołów)	15 szt.	Protokoły odbioru, faktury za zakup elementów małej architektury
Liczba wprowadzonych elementów edukacyjnych (tablic)	5 szt.	Protokoły odbioru, faktury
Wskaźniki rezultatu	Wartość	Sposób oceny i źródło danych
Liczba przeprowadzonych zajęć i lekcji plenerowych	8 lekcji/rok	Informacje pozyskane od dyrektorów i pracowników szkół
Liczba osób korzystających z parku	300 os./rok	Szacunki w oparciu o ankietyzację mieszkańców raz w roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 10. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
1. „Rzeczpospolita Ptasia”
Podmiot realizujący
Towarzystwo Przyjaciół Słońska "Unitis Viribus" Gmina Słońsk Gminny Ośrodek Kultury w Słońsku
Lokalizacja
Cały obszar miejscowości Słońsk
Opis przedsięwzięcia
<p>Na terenie Słońska, szczególnie w podobszarach rewitalizacji Słońsk 1 oraz Słońsk 4 obserwowane jest stopniowe zanikanie poczucia wspólnoty i przywiązania do miejsca zamieszkania, jego historii i tradycji.</p> <p>Gmina Słońsk posiada wiele cech rozpoznawczych, wśród których niewątpliwie można wymienić leżący częściowo w granicach Gminy Park Narodowy „Ujście Warty”, a także związane z nim występowanie wielu gatunków ptaków oraz wielowiekowe tradycje rybackie.</p> <p>Niniejsze przedsięwzięcie będzie skupiało się na szerokim wykorzystaniu i promowaniu lokalnej inicjatywy jaką jest „Rzeczpospolita Ptasia”. Jak wskazuje na swojej stronie internetowej Towarzystwo Przyjaciół Słońska „UNITIS VIRIBUS”:</p>

Rzeczpospolita Ptasia - to demokratyczne państwo bez wiz i granic, za to z prezydentem, flagą i własną konstytucją oraz zbiorem przepisów zebranych w kodeksie obserwatora ptaków. Państwo, którego obywatelem może zostać każdy, dla kogo ważne są ptaki i ich środowisko. Przyznawane jest też „obywatelstwo honorowe” oraz powoływani są ambasadorzy. Obywatel ptasiej republiki otrzymuje paszport, w którym zbiera pieczętki z wizerunkiem ptaka roku potwierdzające pobyt w Rzeczpospolitej Ptasiej. Każdy rok bowiem poświęcony jest innemu gatunkowi ptaka, wybranemu spośród rzadkich lub zagrożonych, występujących na nadwarciańskich rozlewiskach.

Co roku w kwietniu odbywają się Złoty Obywateli Rzeczpospolitej Ptasiej, podczas których złotowicze obserwują ptaki, biorą udział w pokazach, konkursach i warsztatach, wybierają Ptaka Roku. Ten ptak jest motywem przewodnim konkursu plastycznego i ozdabia kalendarz Rzeczpospolitej Ptasiej wydawany przez TPS.

Planuje się, aby tematyka ptasia oraz ogólnie ujęta tematyka związana z Parkiem Narodowym „Ujście Warty”, miała swoje odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych na terenie Słońska, zarówno w kontekście rewitalizacji, jak i poza nią. Przedsięwzięcie polega na wykorzystaniu motywów ptasich w następujący sposób:

- utworzenie ptasich alei – ścieżek w parkach bądź innych miejscach publicznych, gdzie znajdują się podobizny i ślady ptaków, wraz z informacjami na ich temat,
- wykorzystanie podobizn ptaków w miejscach publicznych, w postaci obrazów, murali czy grafik m.in. na placach zabaw, w parkach, na wyznaczonych do tego celu murach, ale również na materiałach promocyjnych,
- wykorzystanie nazw ptaków do nazywania miejsc publicznych, a także w miarę możliwości i w zgodzie z planowaniem przestrzennym – nadawanie ptasich nazw osiedlom czy ulicom.

Przedsięwzięcie będzie więc stanowiło łącznik nie tylko pomiędzy innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, ale również będzie motywem przewodnim całego Słońska i okolic.

Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

2. Modernizacja dróg lokalnych

Podmiot realizujący

Gmina Słońsk

Lokalizacja

Słońsk

Opis przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie ma na celu poprawę jakości przestrzeni i infrastruktury publicznej, a tym samym zwiększenie funkcjonalności, atrakcyjności i spójności podobszarów rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia planuje się przebudowę i remont dróg wraz z chodnikami, miejscami postojowymi, oświetleniem i infrastrukturą podziemną. Zadaniem objęte będą przede wszystkim ulice Parkowa oraz Graniczna. W ciągu ulicy Parkowej, która prowadzi od Gminnego Ośrodka Kultury w Słońsku do planowanego parku i sali wiejskiej, planuje się wymianę nawierzchni oraz dostosowanie chodników do możliwości bezpiecznego poruszania się przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Ulica Graniczna to z kolei ciąg komunikacyjny prowadzący do północnej części Słońska, w której znajduje się m.in. Plac Wolności, Kościół Matki Bożej Częstochowskiej w Słońsku oraz ruiny Zamku Joannitów. Ulica ta wymaga gruntownej modernizacji, w trakcie której planowane jest użycie historycznej kostki brukowej położonej pod powierzchnią asfaltową ulicy.

Poprawa jakości ww. dróg jest o tyle istotna, że stanowią one bezpośrednie ciągi prowadzące do planowanych do modernizacji obiektów i miejsc, wskazanych jako

podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Dodatkowo, przedsięwzięcie zwiększy bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego (kierowców, rowerzystów, pieszych).
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
3. Zagospodarowanie pustych przestrzeni publicznych wraz z włączeniem mieszkańców obszaru w ich projektowanie i zagospodarowanie
Podmiot realizujący
Gmina Słońsk
Lokalizacja
ul. Żłota (podobszar Słońsk 4)
Opis przedsięwzięcia
<p>W granicach administracyjnych Słońska, szczególnie w jednostce Słońsk 4, obserwuje się stopniowy rozwój zabudowy mieszkaniowej. Dodatkowo, w planie jest budowa budynku wielorodzinnego w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej przy ul. Żłotej. Aktualnie, w tamtejszych okolicach brak jest miejsc wypoczynku czy rekreacji, w tym placów zabaw czy siłowni zewnętrznych.</p> <p>W ramach realizacji przedsięwzięcia, planuje się uporządkowanie terenu, a także odpowiednie zagospodarowanie z uwzględnieniem funkcji rekreacyjno-sportowych, a także wprowadzenie zieleni urządzonej.</p> <p>Przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia przeprowadzone zostaną konsultacje z mieszkańcami, w tym dziećmi i młodzieżą pod kątem ich potrzeb oraz oczekiwań co do konkretnych rozwiązań czy to w zakresie placu zabaw, czy miejsca do spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych.</p> <p>Przedsięwzięcie wpłynie na podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez zorganizowanie terenu rekreacyjnego dla okolicznej ludności.</p>
Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
4. Poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej na osiedlu Górka
Podmiot realizujący
Gmina Słońsk
Lokalizacja
ul. Winna, osiedle Górka (podobszar Słońsk 4)
Opis przedsięwzięcia
<p>Tzw. Osiedle Górka zlokalizowane jest we wschodniej części Słońska, po północnej stronie drogi krajowej nr 22. Jest to istotna część wsi, związana z tragicznymi wydarzeniami II wojny światowej, kiedy to w obozie koncentracyjnym Sonnenburg więziono i zabijano więźniów wojennych. Na pamiątkę tamtych wydarzeń oraz ku czci ofiar, wybudowane zostało Muzeum Martyrologii w Słońsku. Niedaleko muzeum, znajduje się zachowany fragment ściany, która była miejscem rozstrzelań setek więźniów, zwanej Ścianą Śmierci. Obecnie obiekt o istotnym znaczeniu kulturowym i historycznym znajduje się na terenie prywatnym, co utrudnia możliwości zabezpieczenia i właściwego utrzymania tej pamiątki historycznej.</p> <p>W ramach planowanego przedsięwzięcia, zakłada się przejęcie bądź udostępnienie fragmentu terenu prowadzącego do Ściany Śmierci, a dalej urządzenie ścieżki łączącej miejsce straceń z Muzeum Martyrologii. Dodatkowo planowana jest rewaloryzacji zniszczonego odcinka niniejszego muru, a także zabezpieczenie i zagospodarowanie terenu wokół.</p>

Dodatkowo, w celu poprawy estetyki i funkcjonalności otoczenia, planowane jest uporządkowanie terenu osiedla Górka, urządzenie zieleni, miejsc rekreacyjnych, chodników i ławek.

Numer i nazwa pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

5. Utworzenie miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego nad rzeką Postomią

Podmiot realizujący

Gmina Słońsk

Lokalizacja

Tereny nad rzeką Postomią

Opis przedsięwzięcia

Słońsk położony jest w otulinie Parku Narodowego „Ujście Warty”. Ze względu na rozbudowaną sieć hydrograficzną (poza pobliską Wartą i Odrą, przez Gminę przepływają też inne ciek wodne, w tym rzeka Postomią), cała Gmina odznacza się potencjałem do rozwoju turystyki krajoznawczej, rowerowej oraz wodnej. Problemem jest jednak brak wystarczającej infrastruktury w tym zakresie, w szczególności nad rzeką Postomią.

Niniejsze przedsięwzięcie ma na celu stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji dla uczestników aktywnego wypoczynku – zarówno mieszkańców Słońska i okolic, jak i turystów. Wyznaczone miejsce wraz z infrastrukturą w postaci wiat z miejscami siedzącymi oraz stołami, toalety czy miejsca na rozbicie namiotu bądź rozpalenie ogniska, mogłyby służyć amatorom kajakarstwa, turystyki rowerowej, pieszej czy krajoznawczej. Sprawdziłyby się również jako atrakcja dla turystów zainteresowanych ornitologią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie.

8.2. Koncentracja programu

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonych podobzariach rewitalizacji Gminy Słońsk zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferze gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej. Z kolei diagnoza pogłębiona podobzariach rewitalizacji pozwoliła na identyfikację negatywnych zjawisk również w sferze środowiskowej i technicznej.

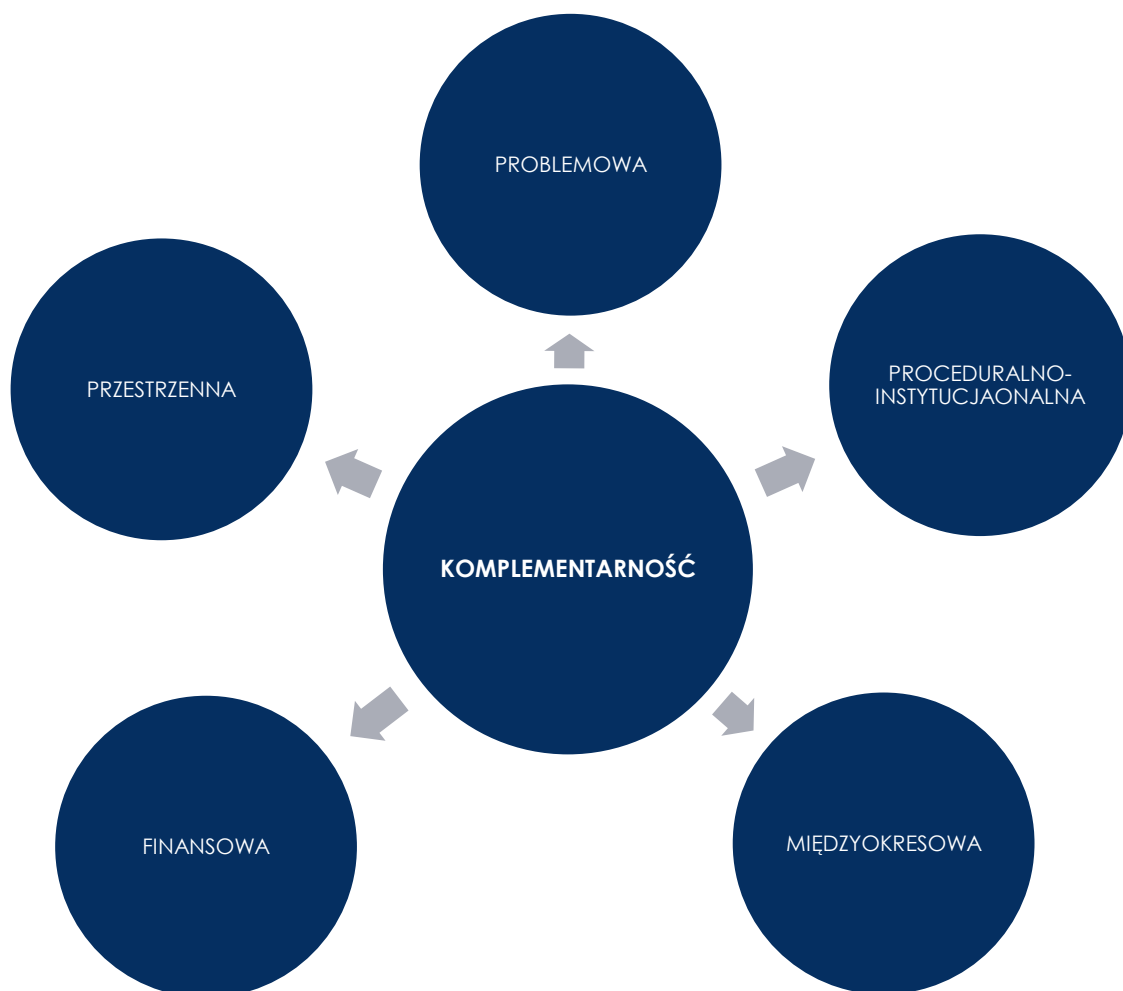
Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone w granicach wyznaczonych podobzariach rewitalizacji Słońsk 1 oraz Słońsk 4. W celu wsparcia prowadzonego procesu rewitalizacji dopuszcza się także realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zlokalizowanych zarówno na obszarze jak i poza tym obszarem, jeżeli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji i przyczyniają się do niwelowania negatywnych zjawisk tam występujących.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność

przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

Dwa z czterech podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych składają się z kilku powiązanych ze sobą działań (podprojektów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękki, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Również pozostałe dwa projekty rewitalizacyjne zawierają w sobie odniesienie do działań infrastrukturalnych i nieinfrastrukturalnych. Dodatkowo istnieją powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań.

Tabela 11. Powiązania planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

	PZ nr 1: Historyczno- integracyjne centrum Słońska.	PZ nr 2: Przywrócenie do życia parku wiejskiego w Słońsku.	P nr 3: Zagospodarowanie otoczenia sali wiejskiej w Słońsku.	P nr 4: Utworzenie wielofunkcyjnego parku w miejscu dawnego cmentarza przy ul. Parkowej w Słońsku.
PZ nr 1				
PZ nr 2				
P nr 3				
P nr 4				

Źródło: opracowanie własne.

8.3.1. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 mają dążyć do osiągnięcia założonej w Programie wizji oraz przyczynić się do realizacji celów rewitalizacji. Działania te zostały opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie zrealizowane projekty rewitalizacyjne będą stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy w innych sferach, co wpływa na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Tabela 12. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej	środowiskowej
PZ nr 1	Historyczno-integracyjne centrum Słońska.					
PZ nr 2	Przywrócenie do życia parku wiejskiego w Słońsku.					
P nr 3	Zagospodarowanie otoczenia sali wiejskiej w Słońsku.					
P nr 4	Utworzenie wielofunkcyjnego parku w miejscu dawnego cmentarza przy ul. Parkowej w Słońsku.					

Źródło: opracowanie własne.

8.3.2. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewniania komplementarności proceduralno-instytucjonalnej Gminny Program Rewitalizacji został poddany weryfikacji poszczególnych organów, o których mowa w art. 17, ust. 2, pkt 4 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485.). Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 został zaopiniowany przez:

- zarząd właściwego powiatu,
- zarząd właściwego województwa,
- właściwego wojewodę,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223).

Ze względu na specyfikę obszaru rewitalizacji, o charakterze historyczno-kulturowym oraz przyrodniczym, dokument został również zaopiniowany przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska,

- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 zostanie zapewniona również dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji, na którego czele będzie stał Przewodniczący.

8.3.3. Komplementarność międzyokresowa

Zgodność ciągłości programowej zostanie zachowana dzięki kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności, która w procesie rewitalizacji ma kluczowe znaczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w niniejszym programie są spójne z działaniami podejmowanymi w ubiegłych latach na terenie Słońska, które nosiły znamiona działań rewitalizacyjnych. Z uwagi na brak dokumentów programowych z zakresu rewitalizacji, obowiązujących w Gminie Słońsk przed 2023 rokiem, nie ma możliwości wskazania ciągłości zadań wynikających wprost z programowania rewitalizacji.

Należy jednak mieć na uwadze, że część z działań, które podejmowała Gmina, jest powiązana z przedsięwzięciami wskazanymi w niniejszym dokumencie. Wśród nich wymienić można m.in. prace zabezpieczające i remont zabytkowych ruin Zamku Joannitów czy modernizację budynku Muzeum Martyrologii w Słońsku wraz z zagospodarowaniem terenu przy muzeum.

8.3.4. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie się negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań na wyznaczonym terenie. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Lubuskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w najbliższym czasie w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Regionalny (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów przewidzianych w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa lubuskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Lubuskiego 2021-2027.

Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

8.3.5. Komplementarność przestrzenna

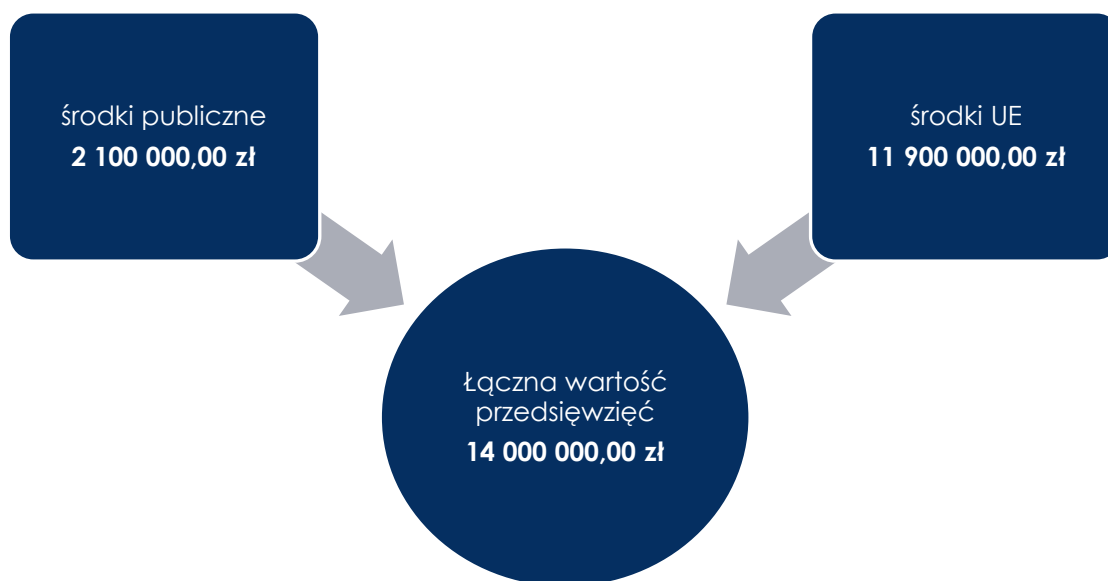
Planowane do realizacji przedsięwzięcia skoncentrowane są w obszarze rewitalizacji zapewniając tym samym komplementarność przestrzenną. Pomimo iż działania są prowadzone w różnych miejscach na obu podobszarach rewitalizacji, to znacząco oddziałują pomiędzy sobą.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali Gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty mające odniesienie przestrzenne będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo. Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zobrazowana została w załączniku nr 2 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne, środki UE oraz środki prywatne. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 14 mln zł, z czego 2,1 mln zł wydatkowana zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Gminy Słońsk, a 11,9 mln zł finansowana będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 85% dofinansowania).

Rysunek 19. Szacunkowe zestawienie wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla każdego z czterech projektów zintegrowanych.

Tabela 13. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
PZ NR 1	Historyczno-integracyjne centrum Słońska	Gmina Słońsk	7 000 000,00	1 050 000,00	5 950 000,00	0	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, środki Konserwatora Zabytków)
PZ NR 2	Przywrócenie do życia parku wiejskiego w Słońsku	Gmina Słońsk	2 500 000,00	375 000,00	2 125 000,00	0	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty)
P NR 3	Zagospodarowanie otoczenia sali wiejskiej w Słońsku	Gmina Słońsk	2 000 000,00	300 000,00	1 700 000,00	0	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty)
P NR 4	Utworzenie wielofunkcyjnego parku w miejscu dawnego cmentarza przy ul. Parkowej w Słońsku	Gmina Słońsk	2 500 000,00	375 000,00	2 125 000,00	0	- Budżet Gminy Słońsk - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie, dotacje krajowe, środki własne partnerów, pożyczki, kredyty, środki WFOŚiGW oraz NFOŚiGW, środki Konserwatora Zabytków)
Ogółem			14 000 000,00	2 100 000,00	11 900 000,00	0	-

Źródło: opracowanie własne.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary. Planuje złożony proces rewitalizacji, w którym należy uwzględnić działania różnych jednostek, w różnych sferach funkcjonowania. Dlatego wymaga odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja GPR zobowiązuje także do aktywnej partycypacji, czyli współpracy ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji. Aby na każdym poziomie, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania i monitoringu GPR występowała współpraca, a realizacja Programu przynosiła oczekiwane efekty, poszczególnym jednostkom należy przyporządkować konkretne zadania.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny jest Wójt Gminy Słońsk. Wójt pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, jego zadania wykonywane są we współpracy z powołanym przez niego organem, którym będzie Zespół ds. rewitalizacji.

Zespół ten funkcjonował będzie w strukturze Urzędu Gminy Słońsk. W jego skład będą wchodzić osoby zaangażowane w realizację założeń GPR – pracownicy Urzędu odpowiedzialni za zadania związane z budownictwem, gospodarowaniem nieruchomościami oraz kulturą i promocją. Zespół wspomagać będą pozostali pracownicy Urzędu oraz jednostek organizacyjnych Gminy Słońsk. Do zadań Zespołu należeć będzie:

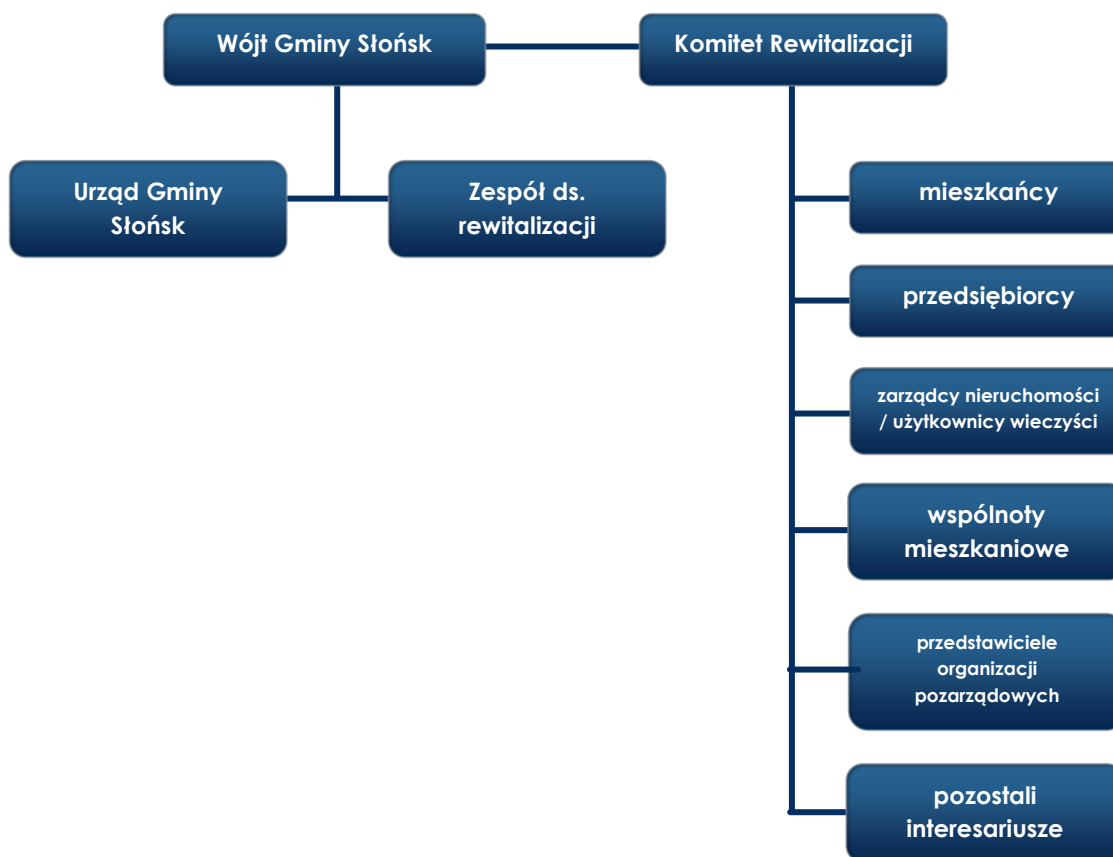
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w Gminie,
- sporządzanie raportów z wdrażania GPR i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu GPR, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- przygotowanie informacji nt. wdrażania GPR w celu publikacji na stronie internetowej.

Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Gminy zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy oraz sprawuje funkcję opiniotwórczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy Słońsk. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Wójta, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR. Do pozostałych

zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030.

Rysunek 20. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Koszty zarządzania

Z uwagi na to, iż osoby zaangażowane w proces zarządzania Programem to około 6 osób spośród pracowników Urzędu Gminy Słońsk oraz jednostek organizacyjnych, koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Słońsku uwzględnione zostały w ogólnych kosztach funkcjonowania Urzędu Gminy. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracowników Urzędu w 2021 roku wyniosło 5500 zł. Należy jednak pamiętać, że koszty wynagrodzeń pracowników zostały przedstawione w ramach pracy na pełen etat. Z kolei zadania pracowników związane z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

będą wykonywane w części etatu, co pozwala wnioskować, że rzeczywiste koszty zarządzania będą niższe. Oznacza to, że ogólne koszty zarządzania (wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń – łącznie 1 etat) wyniosą około 86 tys. zł w skali roku.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji jest programem wieloletnim. Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Programem wynosi 8 lat. Rok 2023 jest rokiem kończącym prace nad przygotowaniem dokumentu oraz rozpoczynającym cały proces rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Programie rozpoczyna się w 2023 roku. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3 letnie okresy. Rok 2030 jest rokiem kończącym Program.

Tabela 14. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.

2022-2023	2023-2025	2026-2028	2029-2030
Prace nad GPR:	Pierwszy okres realizacji GPR:	Drugi okres realizacji GPR:	Trzeci okres realizacji GPR:
Uchwalenie GPR	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2023-2025	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2026-2028	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2029-2030
Powołanie Zespołu ds. rewitalizacji	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2023 (do 31 marca 2024 r.), 2024 (do 31 marca 2025 r.), 2025 (do 31 marca 2026 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2026 (do 31 marca 2027 r.), 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca 2029 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2029 (do 31 marca 2030 r.), 2030 (do 31 marca 2031 r.)
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2023-2025 (do 30 kwietnia 2026 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2026-2028 (do 30 kwietnia 2029 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2029-2030 (do 30 kwietnia 2031 r.) Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2023-2030

Źródło: opracowanie własne.

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W *ustawie o rewitalizacji* partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom Gminy Słońsk,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji na terenie Słońska,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Gminy,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk. Od dnia 28 marca do dnia 26 kwietnia 2022 r. mieszkańcy Gminy mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu uchwały wraz z załącznikami, zamieszczono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji, w następujących formach:

- na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (<https://bip.wrota.lubuskie.pl/ugslonsk>),
- na stronie internetowej Gminy Słońsk (www.slonsk.pl),

- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Słońsk, ul. Sikorskiego 15, 66-436 Słońsk.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk, dostępne były od dnia 21 marca 2022 r. do dnia 26 kwietnia 2022 r. na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Gminy Słońsk. Wypełnione formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na adres e-mailowy: konsultacje@slonsk.pl.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza on-line. Badania ankietowe wśród mieszkańców pozwoliły na poznanie opinii dotyczącej problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Odpowiedzi zbierane były do 26 kwietnia 2022 roku. Łącznie zebrano 13 kwestionariuszy ankietowych.

Zorganizowano również spotkanie konsultacyjne on-line o charakterze otwartym, na którym omówiono metodykę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Słońsk. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia własnych wniosków, a także swobodny udział w dyskusji nad określeniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Podczas spotkania nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania GPR odbyły się warsztaty z interesariuszami Gminnego Programu Rewitalizacji. Na początku uczestnicy warsztatów zapoznali się z głównymi założeniami rewitalizacji oraz wnioskami, jakie płynęły z diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Część warsztatowa składała się z trzech modułów pn.: „Gdzie leży problem i co można z tym zrobić?”, „Mamy potencjał!” oraz „To jest nasz cel!”. Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. W dalszej części warsztatów uczestnicy wskazali lokalne potencjały obszaru rewitalizacji, a następnie pracowali nad przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, które pomogą osiągnąć założone cele rewitalizacji. Wypracowane wnioski posłużyły do opracowania rozdziału 3 i 7 niniejszego dokumentu.

Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Gminy Słońsk oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Na etapie programowania zaproszono interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Rysunek 21. Dokumentacja fotograficzna z przeprowadzonych warsztatów rewitalizacyjnych.

Źródło: dokumentacja fotograficzna warsztatów przeprowadzonych z interesariuszami w dniu 29.09.2022 roku.

Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialny będzie Zespół ds. rewitalizacji. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji. Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpi również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego prowadzone będą konsultacje społeczne.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych obiektów, przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań. Jako przykład można podać zaprojektowanie przestrzeni dla organizacji pozarządowych w budynku szachulcowym w okolicy Kościoła Parafialnego pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Słońsku – po przystąpieniu do realizacji projektu stowarzyszenia zostaną zaangażowane w projektowanie, aby stworzyć miejsce odpowiadające im potrzebom, co pozwoli na efektywne wykorzystanie środków.

Wszelkie informacje o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

12.1. Monitoring programu

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest system monitorowania oraz ocena realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Śtońsk na lata 2023-2030. Za wdrażanie i monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie powołany w tym celu Zespół ds. rewitalizacji.

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej oraz formularza, stanowiących załącznik nr 3 do niniejszego Programu. Narzędzia te, będą zawierały analizę wskaźnikową obszaru i będą dostarczane corocznie do Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

Monitoring Programu przejawia się w czterech płaszczyznach:

1. Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji.
2. Monitorowanie stopnia realizacji celów.
3. Monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji.
4. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu – stopień realizacji poszczególnych projektów.

Raport monitoringowy będzie przygotowywany corocznie przez Zespół ds. rewitalizacji we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok zostanie opracowana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stale monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji. W celu oceny skuteczności podejmowanych działań, w przypadku kiedy nie będzie możliwości ilościowej oceny efektów realizowanych działań, prowadzona będzie ocena jakościowa w oparciu o ankietyzację mieszkańców Gminy Śtońsk. Ankietyzacja będzie odbywała się raz w roku, w formule otwartej dla wszystkich mieszkańców Gminy, z uwagi na oddziaływanie efektów działań rewitalizacyjnych również poza obszarem rewitalizacji. Badanie ankietowe będzie polegało na weryfikacji liczby mieszkańców korzystających z poszczególnych obiektów, przestrzeni lub wydarzeń, dzięki czemu uzyskana będzie informacja zwrotna o zainteresowaniu poszczególnymi elementami zrewitalizowanymi.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki ocenie realizacji przedsięwzięć naprawczych. Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta przy pomocy Zespołu ds. rewitalizacji co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz zostanie opublikowana na stronie BIP Urzędu Gminy Słońsk, zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1, 2 ustawy o rewitalizacji.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt Gminy Słońsk wraz z Zespołem ds. rewitalizacji w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Słońsk wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Programu.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.
2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Gminy Słońsk są to:

- Uchwała nr XXX/225/2021 Rady Gminy Słońsk z dnia UCHWAŁA NR XXX/225/2021 z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Słońsk na lata 2022-2026;
- Uchwała nr V/38/07 Rady Gminy w Słońsku z dnia 27 lutego 2007 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Jednak z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Słońsk na lata 2023-2030.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji uchwali Rada Gminy Słońsk w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnił będzie funkcję opiniodawczo-doradczą.

Zakłada się, że w strukturach Komitetu Rewitalizacji znajdą się m.in. przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i oświaty czy przedsiębiorców działających w obszarze rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale w drodze konsultacji społecznych.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne Gminy, nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na terenie Słońska.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Słońsk uchwalone zostało w 2000 roku. W kolejnych latach było kilkakrotnie aktualizowane, m.in. uchwałą Nr XX/126/2017 Rady Gminy Słońsk z dnia 17 lutego 2017 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XIX/120/2000 Rady Gminy Słońsk z dnia 28 grudnia 2000 r. dotyczącej uchwalenia "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Słońsk".

Studium obejmuje swoim zasięgiem całość terenu Gminy, w tym oba podobszary rewitalizacji. Ze względu na skalę i charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, spośród których żadne w sposób znaczący nie zmienia funkcji czy użytkowania konkretnego terenu, nie przewiduje się konieczności wprowadzenia zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Słońsk na lata 2023-2030.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

W granicach administracyjnych Słońska obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte następującymi uchwałami:

- Uchwała nr VI/41/99 Rady Gminy Słońsk z dnia 28 maja 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Słońsk;
- Uchwała nr XVII/102/2000 Rady Gminy Słońsk z dnia 27.09.2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Słońsk w obrębie Słońsk;
- Uchwała nr XVII/103/2000 Rady Gminy Słońsk z dnia 27.09.2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Słońsk w obrębach Przyborów i Słońsk;
- Uchwała nr XVII/104/2000 Rady Gminy Słońsk z dnia 27.09.2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Słońsk w obrębach Ownice i Słońsk;
- Uchwała nr XXX/216/06 Rady Gminy Słońsk z dnia 28 lutego 2006 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Słońsk zespół usługowy „Hubertus” (dz. Nr: 688/2, 694/5, 742 – część, 1700 – część, 689/5 – część, 689/11 – część, 689/16 – część) w Słońsku;

- Uchwała nr XXIII/141/2017 Rady Gminy Słońsk z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie Lemierzyce i Słońsk w gminie Słońsk.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w granicach podobszarów rewitalizacji. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tych dokumentach.

17. Załączniki

Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna

Spis tabel

Tabela 1. Obszary zdegradowane na terenie gminy Stońsk, tj. jednostki, dla których wskaźnik syntetyczny Perkala przyjął w sferze społecznej wartości poniżej 0 oraz dla których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych w co najmniej jednej z pozostałych sfer.	9
Tabela 2. Analiza wskaźników w sferze społecznej.	15
Tabela 3. Charakterystyka miejsc i obiektów publicznych w granicach podobszarów rewitalizacji.	33
Tabela 4. Cele i kierunki rewitalizacji.	44
Tabela 5. Opis dokumentów powiązanych z Gminnym Programem Rewitalizacji.	45
Tabela 6. Opis projektu zintegrowanego nr 1.	54
Tabela 7. Opis projektu zintegrowanego nr 2.	60
Tabela 8. Opis projektu nr 3.	64
Tabela 9. Opis projektu nr 4.	67
Tabela 10. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	70
Tabela 11. Powiązania planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	76
Tabela 12. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	77
Tabela 13. Szacunkowe ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	81
Tabela 14. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.	84

Spis rysunków

Rysunek 1. Jednostki analityczne wyznaczone na terenie gminy Słońsk.....	7
Rysunek 2. Podział miejscowości Słońsk na jednostki analityczne, spełniające wymóg ustawy tzw. zasady 20/30.	8
Rysunek 3. Obszar rewitalizacji w gminie Słońsk.	10
Rysunek 4. Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji.	13
Rysunek 5. Przykłady aktów wandalizmu na obszarze rewitalizacji: graffiti na jednym z murów przy ul. Parkowej oraz w parku przy ul. Lipowej w Słońsku.	17
Rysunek 6. Struktura wiekowa mieszkańców podobszarów rewitalizacji w stosunku do średniej Gminy.....	18
Rysunek 7. Natężenie istotności problemów społecznych w granicach obszaru rewitalizacji.	20
Rysunek 8. Natężenie istotności problemów gospodarczych w granicach obszaru rewitalizacji.....	22
Rysunek 9. Niezagospodarowane odpady zalegające na obszarze rewitalizacji.	23
Rysunek 10. Natężenie istotności problemów środowiskowych w granicach obszaru rewitalizacji.....	25
Rysunek 11. Położenie podobszarów rewitalizacji na tle najważniejszych obszarowych form ochrony przyrody.	26
Rysunek 12. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią.	27
Rysunek 13. Stan przestrzeni publicznej w granicach obszaru rewitalizacji.	29
Rysunek 14. Natężenie istotności problemów przestrzenno-funkcjonalnych w granicach obszaru rewitalizacji.	30
Rysunek 15. Stan techniczny wybranych budynków w podobszarze rewitalizacji Słońsk 1.	32
Rysunek 16. Zdegradowane obiekty w granicach podobszaru rewitalizacji Słońsk 1.	33
Rysunek 17. Natężenie istotności problemów technicznych w granicach obszaru rewitalizacji.....	34
Rysunek 18. Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji.	43
Rysunek 19. Szacunkowe zestawienie wartości podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	80
Rysunek 20. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.	83
Rysunek 21. Dokumentacja fotograficzna z przeprowadzonych warsztatów rewitalizacyjnych.....	87

